

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาลปกครอง ในส่วนที่เกี่ยวกับการอนุญาตตุลาการ*

บุญอนันต์ วรรณพานิชย์**
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

การอนุญาตตุลาการเป็นระบบการระงับข้อพิพาทอีกประเภทหนึ่งที่รู้จักกันแพร่หลายพอสมควรและมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีหลักคิดอยู่ที่การให้ความเคารพต่อความประสงค์ของกลุ่มพิพาทที่จะหาหนทางยุติข้อพิพาทระหว่างกัน โดยใช้กลไกและวิธีการที่ไม่ต้องพบกับปัญหาข้อจำกัดหรือข้อด้อยของการใช้วิธีการระงับข้อพิพาทโดยศาล และขณะเดียวกันก็พยายามสร้างความน่าเชื่อถือแก่คู่กรณี โดยการจัดให้กลไกและวิธีการพิจารณามีมาตรฐาน

สำหรับการจัดการกับข้อพิพาททางปกครองนั้น ในทางทฤษฎีแล้วอาจมีประเด็นข้อถกเถียงกันได้อยู่ว่า จะยอมรับให้นำเอากระบวนการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาตตุลาการมาใช้ในความสัมพันธ์ทางกฎหมายปกครองได้หรือไม่ เพียงใด เพราะเหตุที่ว่า การที่รัฐจะยอมรับระบบการระงับข้อพิพาทอย่างอื่น รัฐย่อมต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของระบบการระงับข้อพิพาทโดยอำนาจรัฐหรือที่รัฐจัดให้มีขึ้น ซึ่งก็ได้แก่ ระบบการระงับข้อพิพาทโดยศาล เพราะไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ในมุมมองหนึ่ง การที่รัฐจะยอมรับเช่นนั้นย่อมเท่ากับการปฏิเสธประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของระบบการระงับข้อพิพาทโดยศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่เป็นเรื่องในทางกฎหมายมหาชนหรือกฎหมายปกครอง ซึ่งรัฐเองจะเป็นคู่กรณีฝ่ายหนึ่งอยู่ด้วยเสมอ การจะยอมรับระบบหรือวิธีการระงับข้อพิพาทอย่างอื่นที่ไม่ได้จัดขึ้นโดยรัฐหรือที่รัฐไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องนั้น ย่อมเท่ากับแสดงเป็นนัยว่า แม้เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นกับรัฐแล้ว รัฐเองก็ยังไม่เชื่อมั่นหรือไว้วางใจระบบการชี้ขาดข้อพิพาทที่รัฐจัดให้มีขึ้นแล้ว ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น รัฐจะเรียกร้องให้บุคคลอื่นๆ ที่มีข้อพิพาทกันให้ความเชื่อมั่นหรือไว้วางใจระบบการชี้ขาดข้อพิพาทที่รัฐจัดให้มีขึ้นได้อย่างไร นอกจากนี้ โดยธรรมชาติของระบบการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการทางอนุญาตตุลาการ เป็นระบบที่เกิดขึ้น พัฒนา และยอมรับกันในขอบเขตของกฎหมายสาขาอื่น อันได้แก่ กฎหมายระหว่างประเทศ (ซึ่งการอ้างอธิปไตยทางศาลเป็นประเด็นข้อโต้แย้งที่คู่พิพาทซึ่งไม่ได้อยู่ภายในบังคับของอธิปไตยทางศาลเดียวกัน อาจเห็นแตกต่างกันได้

* เอกสารวิชาการฉบับนี้ ผู้เขียนได้จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอในการสัมมนาเพื่อการพัฒนางานอนุญาตตุลาการ เรื่อง “ศาลกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาชั้นอนุญาตตุลาการ” จัดโดยสำนักอนุญาตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม วันที่ 26 สิงหาคม 2559

ในการจัดทำเอกสารนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณนายอภิชัย เลิศพลางศ์ พนักงานคดีปกครองชำนาญการพิเศษ สำนักงานศาลปกครองสูงสุด ปฏิบัติหน้าที่พนักงานคดีปกครองช่วยงานตุลาการศาลปกครองสูงสุด ซึ่งช่วยเหลือรวบรวมคำสั่งและคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดที่ผู้เขียนนำมาใช้ในการสรุป ศึกษา และวิเคราะห์

** น.บ., น.ม. (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), น.บ.ท., ปริญญาบัตรชั้นสูงทางกฎหมายมหาชน และปริญญาเอกทางกฎหมายมหาชน (มหาวิทยาลัยตุลูลัส 1 แคปปิตอล ประเทศฝรั่งเศส)

ในขณะที่ข้อพิพาทในทางกฎหมายปกครองหรือกฎหมายมหาชนภายใน ซึ่งคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งเป็นรัฐหรือฝ่ายปกครองเสมอ รัฐเองจะอยู่ในฐานะที่จะยอมรับการปฏิเสธอำนาจอธิปไตยทางศาลของตนได้หรือไม่ (อย่างไร) และในกฎหมายพาณิชย์หรือกฎหมายเอกชน (ซึ่งเป็นเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวส่วนเสียของปัจเจกบุคคล มิได้มีประโยชน์หรือส่วนได้เสียของส่วนรวมหรือของสาธารณะเข้ามาเกี่ยวข้อง) อีกทั้งในการที่จะชี้ขาดข้อพิพาททางปกครองนั้น ก็จำต้องชี้ขาดโดยนำหลักกฎหมายปกครองมาเป็นเกณฑ์ ซึ่งยังไม่มีหลักประกันว่าอนุญาโตตุลาการจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายปกครองกันโดยแพร่หลายเพียงพอหรือไม่ อย่างไรก็ดี แม้ในประเทศที่ไม่ยอมรับหลักคิดให้นำมาใช้ในกฎหมายปกครอง ก็ยังมีข้อยกเว้นบางกรณีที่ทำให้มีการใช้ระบบการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการในความสัมพันธ์ทางกฎหมายปกครองได้เช่นกัน ซึ่งน่าจะมีสาเหตุมาจากอำนาจต่อรองหรือแรงกดดันในระดับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ***

ในประเทศไทย เมื่อพิจารณาจากกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติแล้ว คงต้องถือในเบื้องต้นว่า ระบบกฎหมายไทยได้ยอมรับให้มีการนำวิธีการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการมาใช้ในความสัมพันธ์ทางกฎหมายปกครองได้ ดังที่ปรากฏจากการมีบทบัญญัติที่รับรองเช่นนั้นไว้ในพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 แม้ในเวลาต่อมา ได้ปรากฏสถานการณ์การบังคับใช้กฎหมายที่น่าสนใจว่า องค์การสูงสุดของฝ่ายบริหารได้เคยมีมติให้ระงับการนำวิธีการทางอนุญาโตตุลาการมาใช้ในงานของภาครัฐ แต่ในเชิงของระบบกฎหมายก็ยังคงต้องถือในเบื้องต้นว่ากฎหมายไทยยอมรับให้มีการนำวิธีการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการมาใช้ในความสัมพันธ์ทางกฎหมายปกครองได้ กรณีจึงได้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลปกครองเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการ และมีแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองจำนวนพอสมควร ซึ่งเป็นเรื่องที่จะได้นำมาศึกษาในที่นี้

สำหรับแนวคิดหรือหลักการในการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างระบบอนุญาโตตุลาการและระบบการชี้ขาดข้อพิพาทโดยศาลของประเทศไทยนั้น โดยที่ระบบการระงับข้อพิพาททางอนุญาโตตุลาการเป็นระบบที่เกิดขึ้นด้วยความเคารพต่อความประสงค์ของคู่พิพาท และความพยายามสร้างความเชื่อมั่นแก่คู่กรณี โดยการจัดให้มีมาตรฐานของกลไกและวิธีการพิจารณา ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ในขณะเดียวกัน โดยที่ระบบดังกล่าวไม่ใช่ระบบการระงับข้อพิพาทที่รัฐจัดให้มีขึ้น ซึ่งทำให้ระบบดังกล่าวไม่อาจจัดการกับข้อพิพาททั้งหมดได้โดยสมบูรณ์และโดยลำพัง โดยยังคงต้องอาศัยอำนาจของระบบการระงับข้อพิพาทที่รัฐจัดให้มีขึ้น ดังนั้น หลักการในการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างระบบการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการกับระบบการระงับข้อพิพาทที่รัฐจัดให้มีขึ้น จึงวางอยู่บนพื้นฐานของการให้ความสำคัญกับระบบอนุญาโตตุลาการ และระบบการระงับข้อพิพาทที่รัฐจัดให้

*** โดยที่เอกสารนี้ไม่ได้ประสงค์จะกล่าวถึงหลักการและทฤษฎีของระบบการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการทางอนุญาโตตุลาการ และความสัมพันธ์กับหลักกฎหมายปกครอง ผู้ที่สนใจสามารถค้นคว้าเพิ่มเติมจากงานทางวิชาการต่างๆ ที่มีอยู่ตามสมควรแล้ว

มีขึ้นจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับได้เท่าที่จำเป็นและอย่างจำกัด ดังจะเห็นได้จากการกำหนดให้ต้องมีการไปดำเนินการระดับข้อพิพาททางอนุญาโตตุลาการเสียก่อน จึงจะมีการเสนอเรื่องต่อศาลได้ หากฝ่าฝืนศาลจะมีคำสั่งให้จำหน่ายคดี (มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545) ส่วนศาลจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับได้ก็เท่าที่จำเป็นและอย่างจำกัด ไม่ว่าจะด้วยเหตุที่เป็นกรณีที่ระบบอนุญาโตตุลาการยังไม่อาจหาทางแก้ไขอย่างเหมาะสมได้ด้วยตนเอง เช่น ข้อพิพาทเกี่ยวกับการตั้งหรือการคัดค้านอนุญาโตตุลาการ (มาตรา 18 และมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545) หรือด้วยเหตุที่ระบบอนุญาโตตุลาการต้องพึ่งพิงอำนาจรัฐในการดำเนินการ เช่น การร้องขอให้ศาลมีคำสั่งใช้วิธีการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของคู่สัญญาก่อนหรือขณะดำเนินการอนุญาโตตุลาการ (มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545) อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการบังคับหรือเพิกถอนคำชี้ขาด ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด ที่จะสะท้อนถึงจุดสมดุลของความสัมพันธ์ระหว่างระบบการชี้ขาดทั้งสองระบบนั้น แม้หลักการจะยังคงเป็นเรื่องการส่งเสริมและให้ความสำคัญกับคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ แต่ก็มีกรณีที่กำหนดให้ศาลเข้าไปทบทวนตรวจสอบได้ ดังที่ได้มีการกำหนดเหตุในการร้องขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ (มาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545) หรือเหตุที่จะมีการคัดค้านหรือขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ (มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545)

จากหลักการของกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น มีข้อพิจารณาในรายละเอียดตามกฎหมายและแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด ดังต่อไปนี้

1. การขอให้ศาลสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความเพื่อให้คู่สัญญาไปดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ

หลักเกณฑ์ทางกฎหมายในการจำหน่ายคดีเพื่อให้คู่สัญญาไปดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการก่อนที่จะเสนอเรื่องต่อศาลนั้น มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติไว้ว่า

“มาตรา 14 ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องคดีเกี่ยวกับข้อพิพาทตามสัญญาอนุญาโตตุลาการโดยมิได้เสนอข้อพิพาทนั้นต่อคณะอนุญาโตตุลาการตามสัญญา คู่สัญญาฝ่ายที่ถูกฟ้องอาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจไม่ช้ากว่าวันยื่นคำให้การหรือภายในระยะเวลาที่มีสิทธิยื่นคำให้การตามกฎหมายให้มีคำสั่งจำหน่ายคดี เพื่อให้คู่สัญญาไปดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ และเมื่อศาลทำการไต่สวนแล้วเห็นว่าไม่มีเหตุที่ทำให้สัญญาอนุญาโตตุลาการนั้นเป็นโมฆะ หรือใช้บังคับไม่ได้ หรือมีเหตุที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญานั้นได้ ก็ให้มีคำสั่งจำหน่ายคดีนั้นเสีย

ในระหว่างการพิจารณาคำร้องของศาลตามวรรคหนึ่ง คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อาจเริ่มดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการได้ หรือคณะอนุญาโตตุลาการอาจดำเนินการพิจารณาต่อไป และมีคำชี้ขาดในข้อพิพาทนั้นได้¹

บทบัญญัติในเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงหลักการให้ความสำคัญต่อระบบการระงับข้อพิพาททางอนุญาโตตุลาการ โดยหากมีข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการแล้ว คู่สัญญาก็จำเป็นต้องเคารพและดำเนินการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการนี้เสียก่อน ส่วนศาลที่มีเขตอำนาจเองก็ต้องไม่รับพิจารณาและต้องสั่งจำหน่ายคดีเพื่อให้คู่สัญญาไปดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการให้เสร็จสิ้นเสียก่อนเช่นกัน

ในทางปฏิบัติ พบว่ามีประเด็นปัญหาที่ศาลต้องวินิจฉัยเกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรานี้ เช่น ประเด็นที่ว่า คำร้องต้องทำอย่างไร ข้อพิพาทที่เสนอเป็นคดีต่อศาลอยู่ในขอบเขตของข้อพิพาทตามสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือไม่ ฯลฯ

จากการศึกษาแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด ปรากฏหลักที่น่าสนใจว่า ศาลปกครองยังคงถือหลักการให้ความสำคัญต่อระบบการระงับข้อพิพาททางอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเป็นหลักการของบทบัญญัติมาตรา 14 ดังกล่าว ซึ่งเห็นได้จากแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้คู่สัญญาต้องไปดำเนินการดังกล่าวเสียก่อน อันได้แก่ การที่ศาลมีหลักคิดที่ผ่อนปรนหรือไม่เรียกร้องความเคร่งครัดเกี่ยวกับวิธีการร้องขอให้จำหน่ายคดี (คดีหมายเลขแดงที่ อ.8/2554) การพยายามจัดให้ข้ออ้างหรือข้อเรียกร้องของคู่กรณี ยังคงเป็นข้อโต้แย้งที่อยู่ในขอบเขตหรือเงื่อนไขให้ต้องเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเสียก่อนตามที่ตกลงในสัญญา (คำสั่งที่ ร.20/2557) การปฏิเสธข้ออ้างที่เป็นเหตุส่วนตัวของคู่กรณีไม่ให้นำมาใช้เพื่อไม่ต้องดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ (คำสั่งที่ ร.116/2557) หรือการไม่ยอมรับว่ามีกรบอกเลิกสัญญาอนุญาโตตุลาการ เว้นแต่จะปรากฏอย่างชัดเจนว่าคู่สัญญาประสงค์เช่นนั้น โดยกรณีที่ฝ่ายปกครองคู่สัญญาแจ้งบอกเลิกสัญญาหลักแต่เพียงฝ่ายเดียว หรือคู่สัญญาอีกฝ่ายที่เป็นเอกชนจะเป็นผู้นำคดีมาเสนอต่อศาล หลังจากที่ได้รับแจ้งจากคู่สัญญาฝ่ายปกครองว่า ให้ใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองโดยตรง ถือว่ายังคงต้องดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการเสียก่อน (คำสั่งที่ ร.681/2557 และคำสั่งที่ ร.667/2557)

¹ ในเรื่องเดียวกันนี้ กฎหมายเดิม ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 ได้บัญญัติไว้โดยมีความดังต่อไปนี้

“มาตรา 10 ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องคดีเกี่ยวกับข้อพิพาทตามสัญญาอนุญาโตตุลาการโดยมิได้เสนอข้อพิพาทนั้นต่ออนุญาโตตุลาการตามสัญญา คู่สัญญาฝ่ายที่ถูกฟ้องอาจยื่นคำร้องต่อศาลก่อนวันสืบพยานหรือก่อนมีคำพิพากษาในกรณีที่ไม่มีกรสืบพยาน ให้มีคำสั่งจำหน่ายคดี เพื่อให้คู่สัญญาดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการก่อน และเมื่อศาลทำการไต่สวนแล้วไม่ปรากฏว่ามีเหตุที่ทำให้สัญญาอนุญาโตตุลาการนั้นเป็นโมฆะหรือใช้บังคับไม่ได้ ด้วยเหตุประการอื่นหรือมีเหตุที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญานั้นได้ ก็ให้มีคำสั่งจำหน่ายคดีนั้นเสีย”

ก. แม้ผู้ถูกฟ้องคดีไม่ได้มีคำร้องแยกต่างหาก แต่กล่าวอ้างมาในคำให้การ และในชั้นไต่สวน และแม้จะไม่มีข้อความว่าขอให้ศาลสั่งจำแนหายคดี แต่ก็มีข้อความแสดงเหตุ ตามมาตรา 14 กรณีถือว่าเป็นคำร้องตามมาตรา 14 แล้ว

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.8/2554

ผู้ฟ้องคดีได้ทำสัญญารับจ้างก่อสร้างถนนในหมู่บ้านของผู้ถูกฟ้องคดี (องค์การบริหารส่วนตำบลสบเตี๊ยะ) โดยได้นำคดีมาฟ้องเรียกค่าก่อสร้างทั้งหมดจากผู้ถูกฟ้องคดีและให้ยกเลิก ค่าปรับ ผู้ถูกฟ้องคดีได้ยื่นคำให้การโดยอ้างว่าเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาอนุญาตตุลาการ ซึ่งตาม สัญญาจ้างข้อ 19 ได้กำหนดให้เสนอข้อโต้แย้งหรือข้อพิพาทนั้นต่ออนุญาตตุลาการเพื่อพิจารณาชี้ขาด เมื่อยังไม่มีการดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีจึงไม่มีอำนาจฟ้อง ศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาแล้ว เห็นว่าการอ้างในคำให้การของผู้ถูกฟ้องคดีดังกล่าวเป็นคำร้อง จึงได้ทำการไต่สวนตามมาตรา 14 แห่ง พ.ร.บ. อนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 และคู่กรณีให้ถ้อยคำในวันไต่สวนทำนองเดียวกันว่าสัญญาดังกล่าว มีเงื่อนไขเกี่ยวกับอนุญาตตุลาการ และสัญญาดังกล่าวไม่มีเหตุที่เป็นโมฆะ หรือใช้บังคับไม่ได้ หรือมี เหตุที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาได้ เมื่อพิจารณาประกอบกับคำให้การของผู้ถูกฟ้องคดีและ บันทึกรถถ้อยคำชั้นไต่สวน แม้ผู้ถูกฟ้องคดีจะมีได้ใช้คำว่าให้จำแนหายคดี แต่ย่อมเห็นเจตนาของผู้ถูกฟ้องคดีได้ ว่าประสงค์ให้จำแนหายคดีเพื่อให้ผู้ฟ้องคดีไปดำเนินการทางอนุญาตตุลาการก่อน นอกจากนี้ เมื่อฟังได้ว่า สัญญาอนุญาตตุลาการไม่มีเหตุทำให้สัญญาดังกล่าวเป็นโมฆะ หรือใช้บังคับไม่ได้ หรือมีเหตุที่ทำให้ ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาได้ ศาลปกครองชั้นต้นจึงต้องมีคำสั่งจำแนหายคดีตามมาตรา 14 แห่ง พระราชบัญญัติข้างต้น การที่ศาลปกครองชั้นต้นดำเนินการสอบสวนพิจารณาต่อไป จึงเป็นการไม่ปฏิบัติ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ว่าด้วยการทำคำสั่งดังกล่าว ตามข้อ 112 วรรคหนึ่ง (1) แห่งระเบียบของ ที่ประชุมใหญ่ฯ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ศาลปกครองสูงสุดพิพากษายกคำพิพากษา ของศาลปกครองชั้นต้นและให้ศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาคำขอให้ดำเนินการทางอนุญาตตุลาการของ ผู้ถูกฟ้องคดีและมีคำสั่งใหม่ตามรูปคดีต่อไป

ข. ข้อพิพาทเกี่ยวกับการขอคืนเงินค่าปรับอันเป็นผลมาจากมติ คณะรัฐมนตรีที่ให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการก่อสร้าง และขอให้ชดใช้ค่างานก่อสร้างตาม สัญญาแบบปรับราคาได้ ถือเป็นข้อโต้แย้งเกี่ยวกับข้อกำหนดแห่งสัญญาหรือเกี่ยวกับการปฏิบัติ ตามสัญญา ต้องดำเนินการตามวิธีการทางอนุญาตตุลาการเสียก่อน

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.20/2557

ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ถูกฟ้องคดี (องค์การบริหารส่วนตำบลละหาร) ว่าจ้างผู้ฟ้องคดี (บริษัท ต.) ให้ทำงานก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนสุเหร่าลากค้อน ตามสัญญาจ้าง เลขที่ 5/2551 ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2550 ค่าจ้าง 1,848,000 บาท ผู้ถูกฟ้องคดีได้จ่ายเงินค่าจ้างให้แก่ผู้ฟ้องคดี โดยหักเงินค่าปรับกรณีส่งมอบงานล่าช้ารวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 267,960 บาท ต่อมาได้มีมติ คณะรัฐมนตรีเห็นชอบมาตรการให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการก่อสร้าง ผู้ฟ้องคดีจึงมีหนังสือขอขยาย

ระยะเวลาสัญญาและขอคืนเงินค่าปรับจำนวน 267,960 บาทตามมาตรการดังกล่าว แต่ไม่ได้รับทราบผลการพิจารณา ประกอบกับสัญญาจ้างดังกล่าวเป็นสัญญาแบบปรับราคาได้ ซึ่งคิดเป็นเงินชดเชยค่างานก่อสร้าง (ค่า K) จำนวน 367,951 บาท โดยผู้ฟ้องคดีได้ติดตามทวงถามให้ผู้ถูกฟ้องคดีคืนหรือจ่ายเงินดังกล่าวแล้ว แต่ผู้ถูกฟ้องคดีไม่คืนหรือจ่ายเงินดังกล่าวให้ผู้ฟ้องคดีแต่อย่างใด กรณีจึงเป็นการโต้แย้งระหว่างคู่สัญญาเกี่ยวกับข้อกำหนดแห่งสัญญาหรือเกี่ยวกับการปฏิบัติ ตามสัญญาและคู่สัญญาไม่สามารถตกลงกันได้ ซึ่งจะต้องดำเนินการตามข้อ 21 ของสัญญาที่พิพาทที่กำหนดให้ผู้สัญญาเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเพื่อพิจารณาชี้ขาด

ค. คู่สัญญาไม่อาจอ้างปัญหาสถานะทางการเงินของตนมาเป็นเหตุที่จะไม่ดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการได้

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.116/2557

ผู้ฟ้องคดีและผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา) ได้ทำสัญญาจ้างให้ทำงานโครงการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคและอาคารเอนกประสงค์พื้นที่สมาคมชาวชัยนาท โดยสัญญาจ้าง ข้อ 21.1 กำหนดให้เสนอข้อโต้แย้งหรือข้อพิพาทนั้นต่ออนุญาโตตุลาการเพื่อพิจารณาชี้ขาดเมื่อผู้ฟ้องคดีนำข้อพิพาทที่เกิดจากสัญญามาสงวนคดีต่อศาลปกครองชั้นต้น โดยยังมีได้ดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 โต้แย้ง ศาลจึงต้องสั่งดำเนินการตามบทบัญญัติในมาตรา 14 วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ผู้ฟ้องคดีไม่สามารถกล่าวอ้างเรื่องสถานะทางการเงินของผู้ฟ้องคดีว่าไม่สามารถชำระค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่าย ตลอดจนค่าปฎิบัติงานในชั้นอนุญาโตตุลาการได้

ง. แม้ฝ่ายปกครองที่เป็นคู่สัญญาได้บอกเลิกสัญญาจ้างทำของและริบเงินประกัน และได้แจ้งสิทธิให้ผู้ฟ้องคดีฟ้องต่อศาลปกครองได้โดยตรง ย่อมไม่เป็นเหตุให้ไม่ต้องดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ ศาลชอบที่จะสั่งจำหน่ายคดีเพื่อให้คู่สัญญาไปดำเนินการดังกล่าวเสียก่อน

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.681/2557

ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ถูกฟ้องคดีได้ตกลงว่าจ้างผู้ฟ้องคดีทำงานโครงการก่อสร้างตาดล้าเหมือง คสล. พร้อมป้ายประชาสัมพันธ์โครงการก่อสร้างเป็นเงินค่าจ้างจำนวน 112,000 บาท ต่อมา ผู้ถูกฟ้องคดียกเลิกสัญญาจ้างและริบหลักประกันสัญญาของผู้ฟ้องคดี ผู้ถูกฟ้องคดีซึ่งเป็นคู่สัญญาฝ่ายที่ถูกฟ้อง ได้ยื่นคำให้การต่อศาลพร้อมกับยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีเพื่อให้คู่สัญญาไปดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ ศาลปกครองชั้นต้นได้ทำการไต่สวนแล้ว เห็นว่าไม่มีเหตุที่ทำให้สัญญาอนุญาโตตุลาการนั้นเป็นโมฆะหรือใช้บังคับไม่ได้หรือมีเหตุที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาอนุญาโตตุลาการนั้นได้ จึงมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ ตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นดังกล่าวจึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว กรณีที่ผู้ฟ้องคดี

อ้างว่า ผู้ถูกฟ้องคดีมิได้เสนอเรื่องต่ออนุญาโตตุลาการเพื่อระงับข้อพิพาทตามสัญญา ก่อน แต่กลับมีหนังสือฉบับลงวันที่ 19 พฤศจิกายน 2555 แจ้งบอกเลิกสัญญาและริบเงินประกันของผู้ฟ้องคดี และได้แจ้งสิทธิให้ผู้ฟ้องคดีทราบว่าหากผู้ฟ้องคดีเห็นว่าไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรมให้ผู้ฟ้องคดีฟ้องต่อศาลปกครองได้โดยตรง จึงเป็นกรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีสละสิทธิที่จะระงับข้อพิพาทในสัญญาอนุญาโตตุลาการ สัญญาอนุญาโตตุลาการระหว่างคู่สัญญาในคดีนี้จึงไม่อาจใช้บังคับได้ นั้น เหตุตามข้อกล่าวอ้างของผู้ฟ้องคดีดังกล่าวมิได้เป็นเหตุที่ทำให้สัญญาอนุญาโตตุลาการในคดีนี้เป็นโมฆะหรือใช้บังคับไม่ได้ หรือมีเหตุที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญานั้นได้แต่อย่างใด ข้อกล่าวอ้างของผู้ฟ้องคดีจึงฟังไม่ขึ้น คำสั่งจำหน่ายคดีของศาลปกครองชั้นต้นจึงชอบแล้ว

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.667/2557

ผู้ถูกฟ้องคดีมีหนังสือแจ้งบอกเลิกสัญญากับผู้ฟ้องคดี ทั้งริบเงินประกันของผู้ฟ้องคดี และได้แจ้งสิทธิให้ผู้ฟ้องคดีทราบว่า หากผู้ฟ้องคดีเห็นว่าไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรมให้ผู้ฟ้องคดีฟ้องต่อศาลปกครองโดยตรง ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นเป็นคดีนี้ คู่กรณีทั้งสองฝ่ายต่างก็รู้ดีถึงข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการในสัญญาพิพาท ถ้าผู้ฟ้องคดีได้รับแจ้งจากผู้ถูกฟ้องคดีว่าให้ฟ้องต่อศาลปกครองโดยตรง ผู้ฟ้องคดีก็ควรจะต้องระลึกได้ว่าการฟ้องคดีต่อศาลปกครองโดยตรงนั้นเป็นการกระทำที่ขัดต่อข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการในสัญญาพิพาท และควรจะต้องสอบถามผู้ถูกฟ้องคดีให้แน่ชัดอีกครั้งว่าต้องการยกเลิกข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือไม่ จะอ้างว่าเห็นได้อย่างประจักษ์ชัดว่าผู้ถูกฟ้องคดีสละสิทธิที่จะระงับข้อพิพาทในสัญญาโดยวิธีทางอนุญาโตตุลาการไม่ได้

หมายเหตุ : หากคู่กรณีทั้งสองฝ่ายต่างมีความประสงค์ตรงกันที่จะไม่ดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการอีกต่อไป ก็เป็นกรณีที่ยอมสมารถทำได้ และศาลจะต้องไม่นำมาตรา 14 มาใช้อ้างเพื่อให้คู่กรณีต้องกลับไปดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการเสียก่อน ในกรณีคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.681/2557 นั้น ผู้ถูกฟ้องคดีได้เคยแจ้งให้ผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้องศาล ซึ่งฟังเข้าใจไปในทางที่ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีไม่ตั้งใจที่จะให้มีการดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการอีกต่อไป เมื่อผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้องต่อศาล ซึ่งก็ยอมเท่ากับผู้ฟ้องคดีไม่ประสงค์จะดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการอีกต่อไปเช่นกัน จึงควรถือว่าคู่พิพาททั้งสองฝ่ายมีความประสงค์ตรงกันที่จะไม่ดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการอีกแล้ว และประสงค์ที่จะให้มีการยุติข้อพิพาทโดยการพิจารณาคดีของศาล ศาลจึงไม่ควรนำมาตรา 14 มาปรับใช้ อีกทั้งการดำเนินการของผู้ถูกฟ้องคดีที่ยกเรื่องนี้ขึ้นคัดค้านก็ไม่ใช่เรื่องที่พึงสนับสนุนหรือรับรอง เพราะเคยแจ้งสิทธิให้ผู้ฟ้องคดีฟ้องศาลโดยตรง แต่ต่อมาเมื่อถูกฟ้องคดีกลับมีคำร้องขอให้ศาลจำหน่ายคดีเพื่อให้คู่กรณีไปดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการก่อน ส่วนกรณีคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.667/2557 ที่วินิจฉัยเสมือนกำหนดเป็นหน้าที่ของคู่พิพาทอีกฝ่ายนี้ต้องระลึกได้เอง และควรต้องสอบถามอีกฝ่ายให้แน่ชัดก่อน ทั้งๆ ที่ได้มีการแจ้งให้ใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลโดยตรง ยิ่งเป็นกรณีที่เห็นได้ชัดเจนว่าไม่ควรเป็นเช่นนั้น

2. การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ

โดยที่อนุญาโตตุลาการคือกลไกที่จะทำหน้าที่ชี้ขาด ดังนั้น กลไกดังกล่าวจะมีองค์ประกอบเช่นใด และมีคุณสมบัติอย่างไรจึงเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งในส่วนขององค์ประกอบนั้น กฎหมายได้บัญญัติกำหนดให้เป็นแนวทางทั่วไปไว้ในมาตรา 17 โดยหลักการที่แท้จริงยังคงถือหลักว่าองค์ประกอบของอนุญาโตตุลาการขึ้นอยู่กับคู่พิพาทที่จะตกลงกัน แต่สำหรับเรื่องคุณสมบัติของอนุญาโตตุลาการนั้น มาตรา 19 วรรคหนึ่ง บัญญัติเป็นหลักการบังคับว่าต้องมีความเป็นกลางและเป็นอิสระ รวมทั้งมีคุณสมบัติตามที่ตกลงกัน

ส่วนการตั้งอนุญาโตตุลาการนั้น ถือหลักว่าให้เป็นไปตามที่คู่พิพาทตกลงกัน ต่อเมื่อไม่อาจตกลงกันได้ จึงให้ศาลเป็นผู้ตั้งโดยได้มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ว่า

“มาตรา 18 ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้กำหนดวิธีการตั้งคณะอนุญาโตตุลาการไว้เป็นอย่างอื่น ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่กำหนดให้คณะอนุญาโตตุลาการประกอบด้วยอนุญาโตตุลาการเพียงคนเดียว ถ้าคู่พิพาทไม่อาจตกลงกันได้ ให้คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้มีคำสั่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการแทน

(2) ในกรณีที่กำหนดให้คณะอนุญาโตตุลาการประกอบด้วยอนุญาโตตุลาการมากกว่าหนึ่งคน ให้คู่พิพาทตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายละเท่ากัน และให้อนุญาโตตุลาการดังกล่าวร่วมกันตั้งอนุญาโตตุลาการอีกคนหนึ่ง แต่ถ้าคู่พิพาทฝ่ายใดมิได้ตั้งอนุญาโตตุลาการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งให้ตั้งอนุญาโตตุลาการ หรือถ้าอนุญาโตตุลาการทั้งสองฝ่ายไม่อาจร่วมกันตั้งประธานคณะอนุญาโตตุลาการได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้หนึ่งได้รับการตั้งให้เป็นอนุญาโตตุลาการ ให้คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้มีคำสั่งตั้งอนุญาโตตุลาการ หรือประธานคณะอนุญาโตตุลาการแทน

ในกรณีที่การตั้งอนุญาโตตุลาการตามวรรคหนึ่งมิได้กำหนดวิธีการอื่นใดที่ทำให้สามารถตั้งอนุญาโตตุลาการได้ ให้คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้ดำเนินการตั้งอนุญาโตตุลาการตามที่ศาลเห็นสมควรได้ หากปรากฏว่า

(1) คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมิได้ดำเนินการตามวิธีการที่กำหนดไว้

(2) คู่พิพาทหรืออนุญาโตตุลาการไม่อาจตกลงกันตามวิธีการที่กำหนดไว้ได้ หรือ

(3) บุคคลที่สามหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งมิได้ดำเนินการตามวิธีการ

ที่กำหนดไว้²

² ในเรื่องเดียวกันนี้ กฎหมายเดิม ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 11 ถึงมาตรา 13 โดยมีความดังต่อไปนี้

“มาตรา 11 อนุญาโตตุลาการอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ ในกรณีที่มอบอนุญาโตตุลาการหลายคน ให้คู่กรณีตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายละเท่ากัน

บทบัญญัติในเรื่องนี้ที่กำหนดให้มีการเสนอเรื่องต่อศาล ก็เนื่องจากเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับตัวกลไกอนุญาตตุลาการนั่นเองหรือเกี่ยวกับกรณีทีกลไกอนุญาตตุลาการไม่อาจหาทางแก้ไขได้เอง ซึ่งหลักการสำคัญคือการเคารพต่อความประสงค์ของคู่พิพาทที่กำหนดวิธีการตั้งอนุญาตตุลาการเอาไว้เช่นใด ก็ต้องเป็นไปตามที่กำหนดนั้น แต่หากไม่มีการกำหนดวิธีการตั้งเอาไว้ หรือเป็นวิธีการที่ทำให้ไม่สามารถตั้งได้ ก็เป็นเรื่องที่ต้องยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเป็นผู้ตั้งอนุญาตตุลาการให้

จากการศึกษาแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดในประเด็นนี้ พบว่า การร้องขอให้ศาลตั้งอนุญาตตุลาการนั้น คู่กรณีต้องดำเนินการตามวิธีการที่กำหนดไว้เสียก่อน โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการแต่งตั้งอนุญาตตุลาการ ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของสถาบันอนุญาตตุลาการ หากคู่กรณีนำคดีมาฟ้องต่อศาลโดยตรงเพื่อให้ศาลตั้งอนุญาตตุลาการ โดยยังไม่ได้เสนอข้อพิพาทในฐานะ “ผู้เรียกร้อง” ต่อสถาบันอนุญาตตุลาการหรือบอกกล่าวเป็นหนังสือแก่ผู้ถูกฟ้องคดี ให้ตั้งหรือให้ความเห็นชอบในการตั้งอนุญาตตุลาการ ศาลถือว่ายังไม่มีความผิดที่จะดำเนินการตามมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 ได้ (คำสั่งที่ ร.507/2552)

อนึ่ง แม้ข้อกำหนดในสัญญากำหนดให้คู่สัญญาร้องขอต่อศาลหนึ่ง แต่หากพิจารณาตามกฎหมายแล้ว ข้อพิพาทในเรื่องนั้นอยู่ในเขตอำนาจของอีกศาลหนึ่ง คู่พิพาทก็ชอบที่จะเสนอเรื่องต่อศาลที่มีเขตอำนาจตามกฎหมาย (คำสั่งที่ ร.920/2548)

นอกจากนี้ ในส่วนบทบัญญัติที่ว่าด้วยองค์ประกอบของคณะอนุญาตตุลาการตามมาตรา 17 ศาลได้เคยมีคำวินิจฉัยว่า เมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรา 40 แล้วเห็นได้ว่า บทบัญญัติมาตรา 17 ดังกล่าว **ไม่ใช่บทบังคับ** คู่พิพาทเป็นการเด็ดขาดให้ต้องกำหนดองค์ประกอบเช่นนั้น ดังนั้นหากคู่พิพาทตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นเช่นใด และไม่มีฝ่ายใดโต้แย้งคัดค้านการกำหนดองค์ประกอบเช่นนั้น ก็ถือว่ากระทำได้ (คำพิพากษาที่ อ.276/2556)

ในกรณีที่สัญญาอนุญาตตุลาการมิได้กำหนดจำนวนอนุญาตตุลาการไว้ให้คู่กรณีตั้งอนุญาตตุลาการฝ่ายละหนึ่งคนและให้อุญาตตุลาการดังกล่าวร่วมกันตั้งบุคคลภายนอกอีกหนึ่งคนร่วมเป็นอนุญาตตุลาการด้วย

มาตรา 12 ในกรณีที่สัญญาอนุญาตตุลาการมิได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นการตั้งอนุญาตตุลาการต้องทำภายในกำหนดเวลาอันสมควร โดยได้รับความยินยอมจากผู้ได้รับตั้งกับต้องทำเป็นหนังสือ ลงวัน เดือน ปี และลายมือชื่อของผู้ตั้งไว้เป็นสำคัญ

มาตรา 13 ในกรณีที่บุคคลซึ่งจะเป็นผู้ตั้งอนุญาตตุลาการมิได้ตั้งภายในเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาอนุญาตตุลาการ หรือภายในกำหนดเวลาอันสมควรตามมาตรา 12 หรือมีพฤติการณ์อันแสดงให้เห็นว่าผู้นั้นไม่เต็มใจจะตั้งอนุญาตตุลาการ คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้มีคำสั่งตั้งอนุญาตตุลาการแทนก็ได้”

ก. การยื่นคำร้องให้ศาลตั้งอนุญาโตตุลาการจะกระทำได้อเมื่อคู่พิพาทได้มีการดำเนินการให้มีการตั้งอนุญาโตตุลาการแล้ว แต่ไม่อาจตั้งได้

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.507/2552

ศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งยืนตามคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นที่มีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา เนื่องจากผู้ฟ้องคดีไม่ได้ดำเนินการอย่างใดเพื่อให้มีการยุติข้อพิพาทเรื่องเงินค่าทดแทนนี้โดยผ่านการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการ ผู้ฟ้องคดีจึงยังไม่ใช่ผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง โดยคำสั่งศาลปกครองสูงสุดในคดีนั้นได้ให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยไว้อย่างชัดเจนแล้วว่า ผู้ฟ้องคดียังมีได้ดำเนินการอย่างใดเพื่อให้มีการยุติข้อพิพาทเรื่องเงินค่าทดแทน โดยผ่านการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการ ยังไม่ใช่ผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ผู้ฟ้องคดีก็ชอบที่จะดำเนินการเสนอข้อพิพาทในฐานะผู้เรียกร้องต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการ หรือบอกกล่าวเป็นหนังสือแก่ผู้ถูกฟ้องคดีให้ตั้งอนุญาโตตุลาการหรือให้ความเห็นชอบในการตั้งอนุญาโตตุลาการเพื่อระงับข้อพิพาทนั้น แต่ผู้ฟ้องคดีก็หาได้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดดังกล่าวไม่ ดังนั้น การที่ผู้ฟ้องคดีมีได้แจ้งให้ผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ ทั้งมิได้เสนอข้อพิพาทต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการ ขอให้ผู้มีคำชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับเงินค่าทดแทนการใช้ที่ดินในการวางระบบขนส่งปิโตรเลียมทางท่อ ตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้ในระเบียบของสถาบันอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเป็นสถาบันที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ดำเนินการเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีประนีประนอมข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการตามมาตรา 7 (2) แห่ง พ.ร.บ. สถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550 กรณีจึงยังไม่มีเหตุที่ผู้ฟ้องคดีจะนำคดีมาฟ้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งตั้งอนุญาโตตุลาการได้ตามมาตรา 18 แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ผู้ฟ้องคดีจึงยังไม่ใช่ผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองตามมาตรา 42 วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ

ข. ศาลที่คู่พิพาทต้องยื่นคำร้อง ได้แก่ ศาลที่มีเขตอำนาจตามกฎหมาย มิใช่ศาลที่คู่พิพาทระบุในสัญญาซึ่งเป็นศาลที่ไม่มีเขตอำนาจ

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.920/2548

เมื่อข้อกำหนดในสัญญาจ้างก่อสร้างคุระบายน้ำในเขตเทศบาลของคู่สัญญา กำหนดให้การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาจ้างโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ และตาม พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 9 และมาตรา 45 วรรคสอง มุ่งประสงค์ให้พิจารณาลักษณะเนื้อหาแห่งประเด็นข้อขัดแย้งหรือข้อพิพาทระหว่างคู่สัญญาว่าเป็นคดีแพ่ง ศาลที่มีอำนาจได้แก่ศาลยุติธรรม หรือเป็นคดีปกครอง ศาลที่มีอำนาจได้แก่ศาลปกครอง โดยมีอาจพิจารณาข้อตกลงเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการแยกออกต่างหากเป็นอีกส่วนหนึ่ง เมื่อข้อพิพาทระหว่างคู่สัญญานี้เป็นข้อพิพาทอันเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ศาลปกครองจึงเป็นศาลที่มีเขตอำนาจเหนือคดีนี้ มิใช่ศาลยุติธรรมตามมาตรา 9 แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 แม้ข้อกำหนดในสัญญาจ้างจะกำหนดว่า ในกรณีคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายตน คู่สัญญาแต่ละฝ่ายมีสิทธิ

ร้องขอต่อศาลแพ่งเพื่อแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการก็ตาม อย่างไรก็ตาม เมื่อปรากฏว่าผู้รับจ้าง (ผู้คัดค้าน) ได้มีหนังสือแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายตนแล้ว เหตุแห่งการนำคดีมาฟ้องต่อศาลขอให้แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการแทนผู้คัดค้านจึงหมดสิ้นไป

ค. องค์ประกอบของอนุญาโตตุลาการจะเป็นเช่นใดถือเอาข้อตกลงของคู่พิพาทเป็นสำคัญ มาตรา 17 ว่าด้วยองค์ประกอบของอนุญาโตตุลาการมิใช่บทบังคับ (โปรดดูคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.276/2556 ในส่วนที่เกี่ยวกับการคัดค้านและการขอให้เพิกถอนคำชี้ขาด)

3. การคัดค้านอนุญาโตตุลาการ

ดังที่กล่าวแล้วว่า กฎหมายได้กำหนดบังคับคุณสมบัติของบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการไว้ว่าจะต้องมีความเป็นกลางและเป็นอิสระ รวมทั้งมีคุณสมบัติอื่นๆ ตามที่ตกลงกัน และหากมีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลดังกล่าว ก็อาจนำไปสู่การคัดค้านอนุญาโตตุลาการได้ โดยวิธีการคัดค้านจะต้องทำอย่างไร กฎหมายถือหลักให้ความสำคัญกับวิธีการตามที่คู่พิพาทตกลงกัน ส่วนการวินิจฉัยเหตุคัดค้านนั้น จะเป็นกรณีที่อาจยื่นคำร้องต่อศาลได้ก็ต่อเมื่อคู่กรณีไม่อาจตกลงกันได้ โดยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคัดค้านอนุญาโตตุลาการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 19 วรรคสาม และมาตรา 20 ว่า

“มาตรา 19

ฯลฯ

ฯลฯ

อนุญาโตตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ หากปรากฏข้อเท็จจริงซึ่งเป็นเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางหรือความเป็นอิสระ หรือการขาดคุณสมบัติตามที่คู่พิพาทตกลงกัน แต่คู่พิพาทจะคัดค้านอนุญาโตตุลาการซึ่งตนเป็นผู้ตั้งหรือร่วมตั้งมิได้ เว้นแต่คู่พิพาทฝ่ายนั้นมิได้รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการคัดค้านในขณะที่ตั้งอนุญาโตตุลาการนั้น

มาตรา 20 ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น คู่พิพาทฝ่ายที่ประสงค์จะคัดค้านอนุญาโตตุลาการจะต้องยื่นหนังสือแสดงเหตุแห่งการคัดค้านต่อคณะอนุญาโตตุลาการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับรู้ถึงการตั้งอนุญาโตตุลาการ หรือรู้ถึงข้อเท็จจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 19 วรรคสาม และหากอนุญาโตตุลาการซึ่งถูกคัดค้านไม่ถอนตัวจากการเป็นอนุญาโตตุลาการหรือคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งไม่เห็นด้วยกับข้อคัดค้านนั้น ให้คณะอนุญาโตตุลาการเป็นผู้วินิจฉัยคำคัดค้านนั้น

ถ้าการคัดค้านโดยวิธีตามที่คู่พิพาทตกลงกันหรือตามวิธีที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่งไม่บรรลุผลหรือในกรณีมีอนุญาโตตุลาการเพียงคนเดียว คู่พิพาทฝ่ายที่คัดค้านอาจยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำวินิจฉัยคำคัดค้านนั้น หรือนับแต่วันที่รู้ถึงการตั้งอนุญาโตตุลาการ หรือรู้ถึงข้อเท็จจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 19 วรรคสาม แล้วแต่กรณี

และเมื่อศาลได้สวนคำคัดค้านนั้นแล้วให้มีคำสั่งยอมรับหรือยกเสียซึ่งคำคัดค้านนั้น และในระหว่าง การพิจารณาของศาล คณะอนุญาโตตุลาการซึ่งรวมถึงอนุญาโตตุลาการซึ่งถูกคัดค้านอาจดำเนินการ ทางอนุญาโตตุลาการต่อไปจนกระทั่งมีคำสั่งขาดได้ ทั้งนี้ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น คณะอนุญาโตตุลาการอาจขยายระยะเวลาการคัดค้าน อนุญาโตตุลาการตามวรรคหนึ่งออกไปได้อีกไม่เกินสิบห้าวัน³

จากการศึกษาแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดพบว่า ในกรณีที่มีประเด็น เกี่ยวกับการคัดค้านอนุญาโตตุลาการนี้ ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่า พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 19 ที่กำหนดเรื่องคุณสมบัติของอนุญาโตตุลาการ และมาตรา 20 วรรคหนึ่ง ที่กำหนดเรื่องวิธีการคัดค้านอนุญาโตตุลาการ เป็นบทกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับความสะดวกเรียบร้อยของ ประชาชน ดังนั้น จึงเป็นกรณีที่คู่กรณีมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น ได้ ตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง (2) แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 (คำสั่งที่ ค.2/2552 คำสั่งที่ ค.1/2553 คำสั่งที่ ค.2/2553)

นอกจากนั้น ยังมีกรณีที่ปรากฏอยู่จำนวนหนึ่งซึ่งมีการโต้แย้งคัดค้าน อนุญาโตตุลาการที่เป็นพนักงานอัยการ ในกรณีดังกล่าวนี้ศาลถือหลักว่า จะต้องพิจารณาถึง ข้อเท็จจริงและเหตุผลเฉพาะตัวเป็นรายกรณีไป (คำสั่งที่ ค.4/2557 คำสั่งที่ ค.5/2557 และคำสั่งที่ ค.6/2557)

³ ในเรื่องเดียวกันนี้ กฎหมายเดิม ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 ได้บัญญัติไว้โดยมีความ ดังต่อไปนี้

มาตรา 14 เมื่อได้ตั้งอนุญาโตตุลาการขึ้นโดยชอบแล้ว ห้ามมิให้ทอดถอนการตั้งอนุญาโตตุลาการนั้น เว้นแต่ คู่กรณีทุกฝ่ายจะได้ยินยอมด้วย

อนุญาโตตุลาการซึ่งได้รับตั้งขึ้นโดยชอบอาจถูกคัดค้านต่อศาลที่มีเขตอำนาจได้ ถ้าเป็นอนุญาโตตุลาการ ที่ศาลหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้ตั้งคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะคัดค้านก็ได้ ถ้าเป็นอนุญาโตตุลาการซึ่งคู่กรณีฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ตั้ง คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะคัดค้านก็ได้ แต่คู่กรณีฝ่ายใดจะคัดค้านอนุญาโตตุลาการซึ่งตนเป็นผู้ตั้งหรือร่วมตั้งหาได้ไม่ เว้นแต่คู่กรณีฝ่ายนั้นจะมีได้รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการคัดค้านในขณะที่ตั้ง

เหตุแห่งการคัดค้านตามวรรคสองได้แก่เหตุที่จะคัดค้านผู้พิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือเหตุประการอื่นอันมีสภาพร้ายแรงซึ่งอาจทำให้การพิจารณาหรือชี้ขาดข้อพิพาทเสียความยุติธรรมไป

ในกรณีที่มีการคัดค้านตามวรรคสองให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการคัดค้านผู้พิพากษาตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมและถ้าการคัดค้านฟังขึ้น ให้ตั้งอนุญาโตตุลาการขึ้นใหม่แทนผู้ซึ่งถูก คัดค้านนั้นโดยวิธีเดียวกับการตั้งอนุญาโตตุลาการผู้ซึ่งถูกคัดค้าน

ก. การที่กฎหมายกำหนดให้อนุญาตตุลาการต้องมีความเป็นกลางและเป็นอิสระ (มาตรา 19 วรรคหนึ่ง) บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นในกรณีนี้จึงสามารถอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดได้

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ค.2/2552

กฎหมายบัญญัติให้อนุญาตตุลาการต้องเป็นบุคคลภายนอกที่มีความเป็นกลางและอิสระไม่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพื่อให้การระงับข้อพิพาทสำเร็จลุล่วงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ดังนั้น บทบัญญัติตามมาตรา 19 ดังกล่าวจึงเป็นบทกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งหากข้อกล่าวอ้างของผู้ฟ้องคดีมีอยู่จริง การตั้งอนุญาตตุลาการก็จะไม่ชอบด้วยกฎหมาย และทำให้คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นที่ยกคำร้องคัดค้านอนุญาตตุลาการของผู้ร้องนั้น ผ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งไม่ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ.อนุญาตตุลาการฯ ที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของผู้ร้องนั้น ศาลปกครองสูงสุดไม่เห็นพ้องด้วย

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ค.2/2553

ตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 เป็นบทกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ผู้ร้องกล่าวอ้างว่าอนุญาตตุลาการของฝ่ายผู้คัดค้านไม่มีความเป็นกลางและไม่เป็นอิสระ ซึ่งหากข้อกล่าวอ้างของผู้ร้องมีอยู่จริง การตั้งอนุญาตตุลาการก็จะเป็นการไม่ชอบด้วยบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว และทำให้คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นที่มีคำสั่งให้ยกคำคัดค้านอนุญาตตุลาการของผู้ร้องนั้น ผ่าฝืนต่อบทกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งไม่ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง (2) แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน ผู้ร้องจึงชอบที่จะอุทธรณ์คำสั่งยกคำคัดค้านอนุญาตตุลาการของศาลปกครองชั้นต้นต่อศาลปกครองสูงสุดได้

ข. วิธีการคัดค้านอนุญาตตุลาการตามมาตรา 20 วรรคหนึ่ง เป็นบทกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นที่ยกคำคัดค้านโดยอ้างเหตุดังกล่าว ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุด

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ค.1/2553

มาตรา 20 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 เป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่คู่พิพาทได้คัดค้านอนุญาตตุลาการต่อคณะอนุญาตตุลาการ โดยกำหนดระยะเวลาในการคัดค้านไว้เพื่อมิให้อนุญาตตุลาการถูกคัดค้านโดยไม่มีที่สิ้นสุด อีกทั้งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการเปิดโอกาสให้คณะอนุญาตตุลาการได้พิจารณาวินิจฉัยเหตุแห่งการคัดค้านนั้นก่อนที่จะยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาล กรณีจึงถือว่าเป็นขั้นตอนหรือเป็นวิธีการที่กฎหมายกำหนดให้ผู้คัดค้านต้องดำเนินการก่อนจึงจะมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านอนุญาตตุลาการต่อศาลได้ มาตรา 20 วรรคหนึ่ง จึงเป็นบทกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ผู้ร้องจึงชอบที่จะอุทธรณ์คำสั่งยกคำคัดค้าน

อนุญาตตุลาการของศาลปกครองชั้นต้นต่อศาลปกครองสูงสุดได้ จึงมีคำสั่งกลับคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น โดยมีคำสั่งให้รับอุทธรณ์ของผู้ร้อง

หมายเหตุ : โดยทั่วไปแล้ว บทกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับ “วิธีการ” นั้น จะไม่ถือว่าเป็นกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของประชาชน เพราะเป็นเพียง “วิธีการ” ที่ให้ปฏิบัติตามเท่านั้น ไม่ได้เกี่ยวกับอำนาจ ความสามารถหรือสิทธิหน้าที่ เสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล ซึ่งจะมีผลกระทบต่อมาตรฐานทั่วไปของสังคม หรือการคุ้มครองประโยชน์ของส่วนรวม กรณีนี้จึงไม่น่าจะถือว่าเป็นบัญญัติมาตรา 20 วรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับระยะเวลายื่นคำคัดค้าน เป็นปัญหาอันเกี่ยวกับความสงบ

ค. กรณีพนักงานอัยการได้รับแต่งตั้งเป็นอนุญาตตุลาการ จะถือว่า มีคุณสมบัติต้องห้ามหรือไม่ จะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงและเหตุผลเฉพาะตัวเป็นรายกรณีไป

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.4/2557

เมื่อพิจารณาตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. 2540 ซึ่งกำหนดให้องค์กรอัยการมีภารกิจหน้าที่ที่หลากหลาย มิใช่แต่การรักษาผลประโยชน์ของรัฐเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับบทบาทของพนักงานอัยการในแต่ละด้านด้วย ประกอบกับการรักษาผลประโยชน์ของรัฐย่อมหมายถึงการรักษาผลประโยชน์ที่รัฐพึงมีโดยชอบด้วยกฎหมาย มิใช่การเอาเปรียบหรือเอาประโยชน์ที่เอกชนพึงมีโดยชอบด้วยกฎหมายมาเป็นของรัฐแต่อย่างใด ดังนั้น พนักงานอัยการที่เป็นอนุญาตตุลาการจึงมีหน้าที่ในการปกป้องผลประโยชน์ของรัฐ ขณะเดียวกันก็ต้องคุ้มครองสิทธิของเอกชนด้วยเช่นเดียวกัน โดยในการพิจารณาถึงเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางและความเป็นอิสระของพนักงานอัยการที่เป็นอนุญาตตุลาการจะต้องพิจารณาถึงข้อเท็จจริงและเหตุผลเฉพาะตัวเป็นรายกรณีไป เมื่อไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าพนักงานอัยการซึ่งถูกร้องคัดค้านเคยได้รับมอบอำนาจให้ว่าต่างแก่ต่างทางคดีแทนผู้คัดค้าน หรือเป็นผู้ตรวจหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตรวจร่างสัญญาที่พิพาท หรือให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสัญญาที่พิพาทกันในชั้นอนุญาตตุลาการมาก่อน และมีได้เป็นผู้รับมอบอำนาจในการต่อสู้คดีกับผู้ร้อง หรือเป็นหรือเคยเป็นกรรมการของผู้คัดค้านมาก่อน ประกอบกับไม่เคยเป็นลูกจ้างของกลุ่มพิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือเคยเป็นที่ปรึกษา ผู้รับมอบอำนาจ ทนายความ หรือผู้รับจ้างแก่คู่พิพาท เห็นได้ว่ากรณีไม่ปรากฏเหตุเฉพาะตัวของพนักงานอัยการผู้ถูกคัดค้านที่อาจกระทบถึงความเป็นกลางและความเป็นอิสระในการทำหน้าที่อนุญาตตุลาการ การเป็นอนุญาตตุลาการของพนักงานอัยการจึงไม่มีเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางและความเป็นอิสระแต่อย่างใด

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.5/2557 และคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.6/2557

โดยที่พระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 มีได้บัญญัตินิยามหรือลักษณะของความเป็นกลางและเป็นอิสระของอนุญาตตุลาการไว้เป็นการเฉพาะ การพิจารณาลักษณะความเป็นกลางและเป็นอิสระของอนุญาตตุลาการจึงต้องพิจารณาตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย รวมถึงเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางหรือความเป็นอิสระตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างประกอบด้วย บนพื้นฐานความเชื่อมั่น

และการยอมรับของคู่พิพาท ซึ่งจะพิจารณาจากข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุควรสงสัยของแต่ละรายกรณีไป โดยผู้ร้องจะต้องแสดงพฤติการณ์ให้เห็นอย่างเพียงพอถึงข้อเท็จจริงที่สนับสนุนในเรื่องความสงสัยนั้น อีกทั้งต้องพิจารณาจากการมีส่วนร่วมได้เสียหรือผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับคู่พิพาทหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยต้องไม่อยู่ภายใต้การควบคุมหรือภายใต้อิทธิพลของคู่พิพาท (คำสั่งที่ ค.5/2557 และ ค.6/2557 วินิจฉัยในแนวทางเดียวกัน)

4. การคัดค้านและขอให้ศาลเพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ

บทบัญญัติในส่วนนี้เป็นบทบัญญัติที่สำคัญที่สุดที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างระบบการชี้ขาดโดยอนุญาโตตุลาการกับระบบการชี้ขาดข้อพิพาทโดยองค์กรศาล ซึ่งกฎหมายจำเป็นต้องกำหนดและจัดวางความสัมพันธ์ดังกล่าวให้สมดุลเหมาะสม หลักคิดตามที่ปรากฏในกฎหมายปัจจุบันของไทยวางอยู่บนพื้นฐานการส่งเสริมระบบอนุญาโตตุลาการ โดยถือหลักว่าเมื่อคณะอนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาดแล้วก็ต้องดำเนินไปตามนั้น ส่วนการให้เพิกถอนคำชี้ขาด รวมถึงการปฏิเสธไม่บังคับตามคำชี้ขาดถือเป็นข้อยกเว้น โดยการที่กฎหมายกำหนดกรณีที่ให้เพิกถอนได้เอาไว้อย่างจำกัดและเจาะจง

หลักเกณฑ์ในการการคัดค้านและขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ นั้น กฎหมายเดิมมิได้มีบทบัญญัติไว้โดยตรง แต่ตามกฎหมายปัจจุบัน อันได้แก่ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 40 ว่า

“มาตรา 40 การคัดค้านคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการอาจทำได้โดยการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจเพิกถอนคำชี้ขาดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้

คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดได้ โดยยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำชี้ขาด หรือถ้าเป็นกรณีมีการขอให้คณะอนุญาโตตุลาการแก้ไขหรือตีความคำชี้ขาด หรือชี้ขาดเพิ่มเติม นับแต่วันที่คณะอนุญาโตตุลาการได้แก้ไขหรือตีความคำชี้ขาดหรือทำคำชี้ขาดเพิ่มเติมแล้ว

ให้ศาลเพิกถอนคำชี้ขาดได้ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) คู่พิพาทฝ่ายที่ขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดสามารถพิสูจน์ได้ว่า
- (ก) คู่สัญญาตามสัญญาอนุญาโตตุลาการฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บกพร่องในเรื่องความสามารถตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คู่สัญญาฝ่ายนั้น
- (ข) สัญญาอนุญาโตตุลาการไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายแห่งประเทศที่คู่พิพาทได้ตกลงกันไว้ หรือตามกฎหมายไทยในกรณีที่ไม่มีข้อตกลงดังกล่าว
- (ค) ไม่มีการแจ้งให้คู่พิพาทฝ่ายที่ขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดรู้ล่วงหน้าโดยชอบถึงการแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการหรือการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการ หรือบุคคลดังกล่าวไม่สามารถเข้าต่อสู้คดีในชั้นอนุญาโตตุลาการได้เพราะเหตุประการอื่น

(ง) คำชี้ขาดวินิจฉัยข้อพิพาทซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาตตุลาการหรือคำชี้ขาดวินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งข้อตกลงในการเสนอข้อพิพาทต่อคณะอนุญาโตตุลาการ แต่ถ้าคำชี้ขาดที่วินิจฉัยเกินขอบเขตนั้นสามารถแยกออกได้จากคำชี้ขาดส่วนที่วินิจฉัยในขอบเขตแล้วศาลอาจเพิกถอนเฉพาะส่วนที่วินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งสัญญาอนุญาตตุลาการหรือข้อตกลงนั้นก็ได้ หรือ

(จ) องค์ประกอบของคณะอนุญาโตตุลาการหรือกระบวนการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการมิได้เป็นไปตามที่คู่พิพาทได้ตกลงกันไว้ หรือในกรณีที่คู่พิพาทไม่ได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น องค์ประกอบดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมายนี้

(2) มีกรณีปรากฏต่อศาลว่า

(ก) คำชี้ขาดนั้นเกี่ยวกับข้อพิพาทที่ไม่สามารถจะระงับโดยการอนุญาโตตุลาการได้ตามกฎหมาย หรือ

(ข) การยอมรับหรือการบังคับตามคำชี้ขาดนั้นจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการพิจารณาคำร้องให้เพิกถอนคำชี้ขาด ถ้าคู่พิพาทยื่นคำร้องและศาลพิจารณาเห็นว่ามิใช่เหตุผลสมควร ศาลอาจเลื่อนการพิจารณาคดีออกไปตามที่เห็นสมควร เพื่อให้คณะอนุญาโตตุลาการพิจารณาอีกครั้งหนึ่งหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งที่คณะอนุญาโตตุลาการเห็นสมควร เพื่อให้เหตุแห่งการเพิกถอนนั้นหมดสิ้นไป”

จากการศึกษาแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดที่เกี่ยวข้องในประเด็นนี้พบว่า เมื่อมีการอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองสูงสุดจะพิจารณาในเบื้องต้นก่อนว่า การยื่นคำร้องหลักฐานและขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดนั้น เป็นกรณีที่อาจอุทธรณ์ได้ตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 หรือไม่ เช่น กรณีที่ปรากฏว่าคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นตรงกับคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการแล้ว ก็เป็นเหตุต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ได้อีกตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง (3) (คำสั่งที่ ร.233/2556 และคดีหมายเลขแดงที่ อ.638/2556)

ประเด็นที่น่าสนใจในส่วนที่เกี่ยวกับการคัดค้านและขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ได้แก่ ประเด็นการพิจารณาว่า กรณีเป็นปัญหาอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ ซึ่งหากการยอมรับหรือการบังคับตามคำชี้ขาดนั้นจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ก็เป็นเหตุที่ศาลอาจเพิกถอนคำชี้ขาดได้ตามมาตรา 40 วรรคสาม (2) โดยมีกรณีตัวอย่างที่ศาลได้วินิจฉัยในเรื่องนี้ไว้ เช่น ศาลเห็นว่าอำนาจของคู่สัญญาในการบอกเลิกสัญญาทางปกครองนั้น เป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยในส่วนที่จะต้องเคารพต่อหลักการบริการสาธารณะ คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการที่ยอมรับสิทธิในการบอกเลิกสัญญาของคู่สัญญาฝ่ายเอกชน เพียงเพราะเหตุการไม่ปฏิบัติตามสัญญาในข้อที่เป็นสิทธิหน้าที่ตามปกติของคู่สัญญาฝ่ายหน่วยงานของรัฐ เป็นการขัดต่อหลักการบริการสาธารณะ คำชี้ขาดเช่นว่านั้น จึงเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยฯ (คดีหมายเลขแดงที่ อ.676/2554) หรือกรณีที่คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการได้ยอมรับให้การแก้ไขสาระสำคัญของสัญญาในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดทำ

บริการสาธารณะมีผลบังคับใช้ได้ ทั้ง ๆ ที่การแก้ไขสาระสำคัญของสัญญาดังกล่าวไม่ได้ปฏิบัติตามกระบวนการอนุมัติและให้ความเห็นชอบของผู้มีอำนาจตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 การยอมรับหรือการบังคับตามคำชี้ขาดดังกล่าว จะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (คำพิพากษาที่ อ.349/2549) ในขณะเดียวกัน หากการคัดค้านคำชี้ขาดเป็นการคัดค้านที่เห็นได้ว่ามีลักษณะเป็นเพียงการโต้แย้งดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานของคณะอนุญาโตตุลาการ ศาลก็เห็นว่ากรณีไม่ใช่ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยฯ ที่จะเป็นเหตุให้ศาลเพิกถอนคำชี้ขาดได้ (คำพิพากษาที่ อ.736/2555)

ก. คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นที่ยกคำร้องให้เพิกถอนคำชี้ขาดเป็นกรณีที่เห็นได้ว่าคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นตรงกับคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ จึงไม่อาจอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดได้อีก

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.233/2556

ผู้ร้อง (เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี) มีข้อพิพาทเกี่ยวกับเงินค่าปรับตามสัญญาจ้างก่อสร้างถนนพร้อมคูระบายน้ำกับผู้คัดค้าน (ห้างหุ้นส่วนจำกัด ส.) คณะอนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาดให้ยกข้อเรียกร้องของผู้ร้อง ผู้ร้องขอให้ศาลเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการดังกล่าว ศาลปกครองชั้นต้นวินิจฉัยว่า การวินิจฉัยของอนุญาโตตุลาการอยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงพิพากษายกคำร้อง เห็นได้ว่า ผลแห่งคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นตรงกับคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ดังนั้น คำอุทธรณ์ของผู้ร้องที่ขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการจึงไม่เข้าข้อยกเว้นที่กำหนดให้ศาลปกครองรับไว้พิจารณาได้ตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ที่ศาลปกครองชั้นต้น มีคำสั่งไม่รับคำอุทธรณ์ของผู้ร้องนั้นชอบแล้ว

ข. คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต้องเป็นไปตามหลักกฎหมายปกครอง คำชี้ขาดที่นำเอาหลักกฎหมายเอกชนในเรื่องการบอกเลิกสัญญาของคู่สัญญาฝ่ายเอกชนมาปรับใช้ ขัดต่อหลักการบริการสาธารณะ ถือเป็นคำชี้ขาดที่ไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญา และการยอมรับคำชี้ขาดนั้นจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยฯ

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.676/2554

สัญญาจ้างก่อสร้างระบบชลประทานและโรงไฟฟ้า โครงการห้วยยะโม จังหวัดตาก ระหว่างผู้ร้อง (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน) กับผู้คัดค้าน (ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห. โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์) ซึ่งระบบชลประทานและโรงไฟฟ้าที่ผู้คัดค้านทำการก่อสร้างนั้น ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ผู้ร้องในฐานะหน่วยงานทางปกครองใช้เป็นเครื่องมือโดยตรงในการจัดทำบริการ

สาธารณะเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนได้ใช้ในสิ่งอุปโภคที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต อันมีลักษณะเป็น สัญญาทางปกครอง แม้ในระบบกฎหมายไทยจะไม่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ใช้บังคับกับสัญญา ทางปกครองเป็นการเฉพาะ แต่แนวความคิดรวมทั้งหลักกฎหมายทั่วไปที่เกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ต่างอยู่บนพื้นฐานของระบบกฎหมายมหาชนซึ่งมุ่งเน้นกำหนดภาระหน้าที่ของฝ่ายปกครองในการ ดำเนินกิจการทางปกครองให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งก็มีหลักการให้ฝ่ายปกครอง มีอำนาจมหาชนเหนือกว่าเอกชนเพื่อให้การจัดทำบริการสาธารณะของรัฐบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติตามสัญญาทางปกครองจึงอยู่ภายใต้หลักการจัดทำบริการสาธารณะที่สำคัญ 3 ประการ อันได้แก่ (1) หลักว่าด้วยความเสมอภาคของผู้ใช้บริการสาธารณะ (2) หลักว่าด้วยความต่อเนื่องของ การบริการสาธารณะ และ (3) หลักว่าด้วยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้การบริการสาธารณะเหมาะสมกับ เหตุการณ์และสอดคล้องต่อความต้องการของประชาชน ด้วยหลักการบริการสาธารณะทั้งสามประการ ดังกล่าว การปฏิบัติตามสัญญาทางปกครองเพื่อให้การบริการสาธารณะบรรลุผล คู่สัญญาฝ่ายปกครอง จึงมีอำนาจพิเศษหรือเอกสิทธิ์เหนือคู่สัญญาฝ่ายเอกชน เช่น อำนาจในการควบคุมดูแลให้คู่สัญญา ฝ่ายเอกชนปฏิบัติตามสัญญา อำนาจในการบังคับให้คู่สัญญาฝ่ายเอกชนปฏิบัติตามสัญญา อำนาจ ในการแก้ไขข้อกำหนดของสัญญาได้ฝ่ายเดียว และอำนาจในการเลิกสัญญาฝ่ายเดียว เป็นต้น โดยเอกชนผู้เข้ามาเป็นคู่สัญญากับฝ่ายปกครองมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามสัญญาทางปกครอง และต้อง ยอมรับอำนาจพิเศษหรือเอกสิทธิ์ดังกล่าวของคู่สัญญาฝ่ายปกครอง ดังนั้น เมื่อสัญญาทางปกครอง ที่จัดทำขึ้นระหว่างผู้ร้องกับผู้คัดค้านมีความแตกต่างจากสัญญาทางแพ่งที่คู่สัญญามีความสัมพันธ์ใน ลักษณะเท่าเทียมกันและคู่สัญญาจะต้องเคารพต่อเจตนาของสัญญาเป็นสำคัญ การนำกฎหมายที่ใช้ บังคับกับสัญญาทางแพ่งมาใช้บังคับกับสัญญาทางปกครองระหว่างผู้ร้องกับผู้คัดค้านจึงจะต้องไม่ขัดหรือแย้ง ต่อหลักการบริการสาธารณะดังกล่าว

ส่วนการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทของคณะอนุญาโตตุลาการนั้น คณะอนุญาโตตุลาการ จะต้องคำนึงถึงหลักการจัดทำบริการสาธารณะของฝ่ายปกครองประกอบกันด้วย โดยที่มาตรา 387 แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีเจตนารมณ์ที่มุ่งคุ้มครองประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ในฐานะปัจเจกบุคคล อย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับการปฏิบัติตามสัญญาทางปกครองนั้น จะให้ความสำคัญกับภาระหน้าที่ของ ฝ่ายปกครองในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนเป็นหลัก และการคุ้มครองประโยชน์ของมหาชนหรือประโยชน์ส่วนรวมในการปฏิบัติตามสัญญาทางปกครองจะอยู่ เหนือกว่าประโยชน์ของปัจเจกบุคคลเสมอ แต่หากการปฏิบัติตามสัญญาทางปกครองด้วยเหตุผล ดังกล่าวไปก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่สัญญาฝ่ายเอกชน คู่สัญญาฝ่ายเอกชนก็มีสิทธิเรียกร้องให้ ฝ่ายปกครองชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ เพราะฉะนั้น การบอกเลิกสัญญาทางปกครองของ คู่สัญญาฝ่ายเอกชนโดยทำให้การบริการสาธารณะต้องหยุดชะงักไม่บรรลุวัตถุประสงค์ จึงไม่อาจกระทำ ได้ ประกอบกับปรากฏหลักกฎหมายทั่วไปที่เกี่ยวกับการสิ้นสุดของสัญญาทางปกครองว่า สัญญา ทางปกครองอาจสิ้นสุดลงได้ด้วยเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งใน 2 ประการนี้ คือ ประการแรก สัญญา ทางปกครองสิ้นสุดลงตามปกติเมื่อคู่สัญญาบรรลุวัตถุประสงค์ของสัญญา และประการที่สอง สัญญา

ทางปกครองสิ้นสุดลงด้วยการเลิกสัญญา ซึ่งการเลิกสัญญาทางปกครองดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้ 4 กรณี ดังนี้ (1) การเลิกสัญญาโดยความยินยอมของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย (2) การเลิกสัญญาเมื่อสัญญาเลิกกันโดยปริยาย เช่น มีเหตุสุดวิสัย ทำให้วัตถุประสงค์ของสัญญาหมดไป (3) การเลิกสัญญาเมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เลิกสัญญา และ (4) การเลิกสัญญาโดยคู่สัญญาฝ่ายปกครองเลิกสัญญาฝ่ายเดียว กรณีจึงเห็นได้ว่า การที่ผู้คัดค้านยกเอาเหตุที่ผู้ร้องผิดนัดชำระหนี้มาบอกเลิกสัญญา ตามมาตรา 387 โดยทำให้การจัดทำบริการสาธารณะของผู้ร้องต้องหยุดชะงัก ย่อมไม่อาจกระทำได้ ดังนั้น คำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการที่ว่า ผู้คัดค้านมีสิทธิบอกเลิกสัญญาตามมาตรา 387 แห่งประมวลกฎหมายข้างต้น และการที่ผู้คัดค้าน มีหนังสือ ลงวันที่ 23 มีนาคม 2543 บอกเลิกสัญญากับผู้ร้อง เป็นการบอกเลิกสัญญาโดยชอบด้วยกฎหมาย จึงเป็นคำชี้ขาดที่ฝ่าฝืนต่อมาตรา 34 วรรคสี่ แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ซึ่งถือว่า คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการ และการยอมรับหรือการบังคับตามคำชี้ขาดนั้น จะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามมาตรา 40 วรรคสาม (1) (ง) และ (2) (ข) แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน คดีจึงมีเหตุอันสมควรที่ศาลปกครองจะพิพากษาให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการดังกล่าวทั้งหมด เพื่อให้คู่พิพาททั้งสองฝ่ายได้นำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการอีกครั้งหนึ่ง พิพากษากลับคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นเป็นให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการดังกล่าว

ค. บทกฎหมายที่จะเป็นบทกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน จะต้องเป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองประโยชน์ของส่วนรวม มาตรา 391 และมาตรา 11 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มิใช่บทกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบ

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.48/2555

ผู้ร้อง (องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยางใหญ่) ยื่นคำร้องต่อศาลปกครองชั้นต้น ขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการที่ชี้ขาดในส่วนของประเด็นที่ให้ผู้ร้องจ่ายเงินค่าจ้างงานงวดที่ 2 งวดที่ 3 งวดที่ 4 และงวดที่ 6 (บางส่วนร้อยละ 30 ของค่าจ้าง) ตามสัญญาจ้างก่อสร้างสะพานทำเทียบเรือบ้านช่องหลาด แก่ผู้คัดค้าน ซึ่งเป็นเรื่องของสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาระหว่างผู้ร้องและผู้คัดค้าน ไม่ได้เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะหรือประชาชนโดยส่วนรวม หรือเป็นกรณีที่มีการทุจริตแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบ อันถือว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ส่วนที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่าเงินที่นำมาชำระเป็นเงินรายได้ของรัฐอันเป็นภาษีของประชาชนนั้น ข้อกล่าวอ้างดังกล่าวไม่ใช่ประโยชน์ของส่วนรวมโดยตรง อันจะถือว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนได้

คณะอนุญาโตตุลาการได้เปิดโอกาสให้คู่พิพาทได้ทราบการกำหนดประเด็นข้อพิพาทและเปิดโอกาสให้คู่พิพาทได้ทราบและโต้แย้งพยานหลักฐานต่อคณะอนุญาโตตุลาการแล้ว กรณีจึงไม่ได้เป็นการที่คณะอนุญาโตตุลาการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยไม่ชอบอันเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ส่วนที่คณะอนุญาโตตุลาการจะรับฟังพยานหลักฐานใด

เพื่อนำมาวินิจฉัยชี้ขาดนั้น ก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐาน มิใช่เกี่ยวกับเรื่องความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแต่อย่างใด

บทกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนจะต้องเป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองผลประโยชน์ของส่วนรวม คู่กรณีจะแสดงเจตนาตกลงเป็นอย่างอื่นหรือยกเลิกไม่นำบทบัญญัตินั้นมาใช้บังคับไม่ได้ ซึ่งบทบัญญัติตามมาตรา 391 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นหลักทั่วไปของนิติกรรมสัญญาเกี่ยวกับผลของการเลิกสัญญา ซึ่งกฎหมายดังกล่าวไม่ได้ห้ามคู่สัญญาที่จะทำนิติกรรมตกลงกันให้ผลของการเลิกสัญญาเป็นประการอื่น บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ใช่บทกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ส่วนมาตรา 11 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นั้น เป็นเพียงบทบัญญัติหลักทั่วไปในการตีความกรณีมีข้อสงสัยในมูลหนี้เท่านั้น มิใช่บทกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนแต่อย่างใด

ดังนั้น เมื่ออุทธรณ์ของผู้ร้องไม่เข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง (1) และ (2) แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 จึงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุด อีกทั้งสิทธิในการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งในคดีนี้มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้บัญญัติข้อห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษา ของศาลปกครองชั้นต้นไว้ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอนุญาโตตุลาการ คำสั่งไม่รับคำอุทธรณ์ของศาลปกครองชั้นต้น จึงเป็นเพียงการจำกัดสิทธิอุทธรณ์ของผู้ร้องตามที่กฎหมายกำหนด มิได้เป็นการตัดสิทธิของผู้ร้องในกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 40 (1) ถึง (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแต่อย่างใด

ง. การกล่าวอ้างโต้แย้งดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานและการชี้แจงน้ำหนักพยานของคณะอนุญาโตตุลาการมิใช่เป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบ

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.736/2555

ผู้ร้อง (เทศบาลตำบลหอมศีล) ได้ทำสัญญาว่าจ้างผู้คัดค้านที่ 1 ให้ก่อสร้างถนนลาดยางแอสฟัลต์ติกคอนกรีตบริเวณหมู่บ้านที่ 2 – 3 ตำบลหอมศีล จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อคณะอนุญาโตตุลาการขอให้พิจารณาชี้ขาดข้อพิพาท คณะอนุญาโตตุลาการพิจารณาพยานหลักฐานที่ผู้ร้องและผู้คัดค้านเสนอแล้วมีคำชี้ขาดว่า พยานหลักฐานฝ่ายผู้คัดค้านที่ได้รับรวบรวมไว้ระหว่างปฏิบัติงานเป็นชั้นเป็นตอน ส่วนพยานหลักฐานฝ่ายผู้ร้องโดยเฉพาะเอกสารบันทึกข้อความของเทศบาลตำบลบางเกลือ ที่ทำการทดสอบความหนาแน่นของวัสดุถนนลาดยางไม่ปรากฏหลักฐานการลงนามในรายงาน ช่างผู้ควบคุมงานไม่มีหลักฐานหนังสือรายงานชี้แจงการทำงานของผู้รับจ้าง และคณะกรรมการตรวจการจ้างไม่มีบุคคลใดที่มีความรู้ด้านการช่าง คุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจการจ้างไม่น่าเชื่อถือ เอกสารบันทึกความเห็นของผู้ควบคุมงานทำขึ้นภายหลังจึงมีความขัดแย้งกันโดยสิ้นเชิงไม่น่าเชื่อถือ จึงชี้ขาดว่า ผู้ร้องเป็นฝ่ายผิดสัญญาให้ยกคำเสนอข้อพิพาทของผู้ร้อง และให้ผู้คัดค้านที่ 1 ได้รับเงินค่าจ้างตามสัญญาจำนวน 1,777,500 บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปีของต้นเงินจำนวนดังกล่าวนับแต่วันที่ 24 เมษายน 2544 จนกว่าจะชำระให้แก่ผู้คัดค้านที่ 1 เสร็จสิ้น ผู้ร้องเห็นว่า คำชี้ขาด

ของคณะอนุญาโตตุลาการเสียงข้างมากไม่รับฟังพยานหลักฐานของผู้ร้อง คำชี้ขาดไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการ เกินขอบเขตแห่งข้อตกลงในการเสนอข้อพิพาทและการยอมรับหรือการบังคับตามคำชี้ขาดเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาแล้ว พิพากษายกฟ้องผู้ร้องอุทธรณ์ว่า คำวินิจฉัยชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการเสียงข้างมากขัดต่อสัญญาอนุญาโตตุลาการไม่รับฟังพยานหลักฐานของผู้ร้อง เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายเพราะผู้ร้องได้เสนอพยานหลักฐาน ทั้งพยานเอกสาร พยานบุคคล และพยานวัตถุจนเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าผู้คัดค้านเป็นผู้ผิดสัญญา การชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการไม่ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในเรื่อง การรับฟังพยานหลักฐานและการชั่งน้ำหนักพยาน คำชี้ขาดดังกล่าวจึงไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการ เกินขอบเขตแห่งข้อตกลงในการเสนอข้อพิพาทและการยอมรับหรือการบังคับตามคำชี้ขาดเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งการอุทธรณ์ของผู้ร้องเป็นการอุทธรณ์การใช้ดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานและชั่งน้ำหนักพยานเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทของอนุญาโตตุลาการ ซึ่งการรับฟังพยานและการชั่งน้ำหนักพยานมิใช่เป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง (2) แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ประกอบกับคำอุทธรณ์ของผู้ร้องไม่มีเหตุที่จะรับฟังได้ว่าคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชนตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง (2) แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน คดีนี้ศาลปกครองชั้นต้นได้พิพากษาตรงตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ และไม่มีตุลาการศาลปกครองชั้นต้นในองค์คณะซึ่งพิจารณาคดีนี้ได้ให้ความเห็นแย้งไว้ในคำพิพากษาและมีใช้กรณีคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราว อุทธรณ์ของผู้ร้องจึงไม่ใช่กรณีตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง (3) ถึง (5) แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ศาลปกครองสูงสุดจึงมีคำสั่งให้ยกอุทธรณ์ของผู้ร้อง ตามข้อ 108 วรรคหนึ่งแห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543

จ. คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศเกี่ยวกับสนธิสัญญา มิใช่คำชี้ขาดข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการตามสัญญา ศาลปกครองมิใช่ศาลที่มีเขตอำนาจที่จะรับคำร้องขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดตามมาตรา 40

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.883/2556

ผู้ร้องที่ 3 (กรมทางหลวง) โดยผู้ร้องที่ 2 (กระทรวงคมนาคม) มีนโยบายที่จะจัดให้มีระบบทางหลวงสัมปทานโดยบริษัทเอกชนเป็นผู้ลงทุน ออกแบบ ก่อสร้าง ประกอบการ บำรุงรักษา จึงได้ประกาศเชิญชวนบริษัทที่มีคุณสมบัติยื่นคำขอลงทุน ปรากฏว่าผู้ร้องที่ 3 โดยผู้ร้องที่ 1 (ราชอาณาจักรไทย) และบริษัท ดอนเมืองโทลเวย์ จำกัด ได้ลงนามในสัญญาสัมปทาน เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2532 โดยก่อสร้างแล้วเสร็จเปิดใช้ทางหลวงสัมปทานได้เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2537 ซึ่งต่อมาบริษัท ดอนเมืองโทลเวย์ จำกัด ได้เปลี่ยนชื่อเป็นบริษัท ทางยกระดับดอนเมือง จำกัด (มหาชน)

ผู้คัดค้าน (บริษัท ว. จำกัด) เป็นนิติบุคคลจดทะเบียน ณ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีภูมิลำเนาอยู่ ณ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้เข้าถือหุ้นในบริษัท ดอนเมืองโทลเวย์ จำกัด หรือบริษัท ทางยกระดับดอนเมือง จำกัด (มหาชน) โดยเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2548 ซึ่งเป็นวันที่ผู้บริหารและจัดการในกระบวนการล้มละลายของผู้คัดค้านยื่นคำเสนอขอพิพาทต่อคณะอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ผู้คัดค้านถือหุ้นในบริษัทดังกล่าว เพียงร้อยละ 9.8 และต่อมาวันที่ 3 ธันวาคม 2549 ผู้คัดค้านได้ขายหุ้นทั้งหมดให้เอกชนรายอื่นแล้ว

ราชอาณาจักรไทย ผู้ร้องที่ 1 กับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้มีการทำสนธิสัญญาเพื่อขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างรัฐทั้งสอง ได้แก่ สนธิสัญญาเกี่ยวกับการส่งเสริมและการถ้อยทีถ้อยอาศัยโครงการลงทุน พ.ศ. 2504 และสนธิสัญญาเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนต่างตอบแทน พ.ศ. 2545 ซึ่งในสนธิสัญญาปี พ.ศ. 2545 กำหนดให้เมื่อสนธิสัญญาปี พ.ศ. 2545 มีผลบังคับใช้ (20 ตุลาคม 2547) ให้สนธิสัญญาปี พ.ศ. 2504 สิ้นสุดลง และมีข้อตกลงว่า หากมีข้อพิพาทระหว่างภาคีสัญญาและผู้ลงทุนของภาคีสัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ควรระงับข้อพิพาทอย่างฉันมิตร หากข้อพิพาทไม่สามารถระงับได้ภายในหกเดือนนับตั้งแต่วันที่คู่กรณีในข้อพิพาทฝ่ายใดได้ยกข้อพิพาทขึ้นให้เสนอข้อพิพาทนั้นต่ออนุญาโตตุลาการ และให้คำตัดสินของคณะอนุญาโตตุลาการดังกล่าวมีผลผูกพัน ต่อมา เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2548 ผู้บริหารและจัดการในกระบวนการล้มละลายของผู้คัดค้านได้เสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการต่างประเทศโดยอ้างสิทธิในฐานะนักลงทุนตามสนธิสัญญาระหว่างผู้ร้องที่ 1 กับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนต่างตอบแทน พ.ศ. 2545 ให้ระงับข้อพิพาทระหว่าง ผู้ร้องที่ 1 กับผู้คัดค้าน ซึ่งผู้คัดค้านเรียกร้องให้ผู้ร้องที่ 1 ชดใช้ค่าเสียหาย คณะอนุญาโตตุลาการได้แยกการพิจารณาคดีออกเป็นสองขั้นตอน โดยในขั้นตอนการพิจารณาเขตอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการ คณะอนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาดว่า ผู้คัดค้านมีสิทธิยื่นข้อพิพาทต่อผู้ร้องที่ 1 ตามสนธิสัญญา ส่วนในขั้นตอนการพิจารณาเนื้อหาสาระ อนุญาโตตุลาการได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2552 ให้ผู้ร้องที่ 1 ชำระเงินจำนวน 29.21 ล้านยูโรให้แก่ผู้คัดค้าน เป็นค่าเสียหายสำหรับการที่ผู้ร้องที่ 1 ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ซึ่งมีต่อผู้คัดค้านในฐานะนักลงทุน ตามสนธิสัญญาระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนต่างตอบแทน พ.ศ. 2545 ซึ่งมีผลผูกพันนับแต่วันที่ 20 ตุลาคม 2547 ผู้ร้องทั้งสามยื่นคำร้องต่อศาลปกครองขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการทั้งสองฉบับ โดยอ้างว่า ผู้คัดค้านไม่ใช่ผู้ลงทุนที่จะได้รับการคุ้มครองตามสนธิสัญญาเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนต่างตอบแทน พ.ศ. 2545 จึงไม่มีสิทธิเสนอเรื่องต่อคณะอนุญาโตตุลาการได้ คณะอนุญาโตตุลาการไม่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาด เพราะไม่อยู่ในขอบเขตของสนธิสัญญาดังกล่าว และเป็นเรื่องที่ไม่สามารถระงับโดยคณะอนุญาโตตุลาการตามสนธิสัญญาและตามกฎหมาย นอกจากนี้ มูลเหตุที่ผู้คัดค้าน กล่าวอ้างเพื่อขอให้ผู้ร้องที่ 1 ชดใช้ค่าเสียหายนั้น ไม่อยู่ในอำนาจของอนุญาโตตุลาการที่จะวินิจฉัยชี้ขาด และเป็นกรณีเกี่ยวกับเรื่องที่ไม่สามารถระงับโดยอนุญาโตตุลาการตามสนธิสัญญาดังกล่าวได้จึงเป็นคำชี้ขาดที่กระทำโดยปราศจากอำนาจและเกินขอบเขตที่ภาคีสัญญาได้ตกลงกันไว้ในสนธิสัญญา อีกทั้งเป็นการล่วงละเมิด

หลักการและเจตนารมณ์ของสนธิสัญญา จึงไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย อนุญาโตตุลาการใช้อำนาจโดยมิชอบ เนื่องจากวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง อันมีผลเป็นการละเมิดอำนาจอธิปไตยทางศาลของราชอาณาจักรไทย จึงเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่กำหนดอำนาจอธิปไตยทางศาล อีกทั้งผู้คัดค้านดำเนินการต่าง ๆ โดยมีเจตนาอันไม่สุจริต การยอมรับหรือการบังคับตามคำชี้ขาดนั้นย่อมเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามนัยมาตรา 40 วรรคสาม (1) (ก) (ข) (ง) และ (2) (ก) (ข) แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545

ศาลปกครองสูงสุดโดยที่ประชุมใหญ่ฯ เห็นว่า การระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ซึ่งเป็นเหตุแห่งการมีคำร้องนี้ เกิดขึ้นจากการที่ผู้คัดค้าน อ้างเหตุในการเสนอข้อพิพาทต่อคณะอนุญาโตตุลาการว่า เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการแทรกแซงและการละเลยต่อหน้าที่ของผู้ร้องที่ 1 ที่มีต่อผู้คัดค้าน ทำให้มูลค่าการลงทุนและความคาดหวังในการลงทุนของผู้คัดค้านที่ได้รับจากสัญญาสัมปทานทางหลวงฯ เสียหาย และเป็นผู้ได้รับความคุ้มครองให้มีการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ ตามสนธิสัญญาระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี คำชี้ขาดข้อพิพาทดังกล่าวจึงเป็นคำชี้ขาดข้อพิพาทของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศเกี่ยวกับสนธิสัญญาเกี่ยวกับการส่งเสริมและการถ้อยที่ถ้อยคุ้มครองการลงทุน พ.ศ. 2504 และสนธิสัญญาเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนต่างตอบแทน พ.ศ. 2545 ซึ่งมีใช้คำชี้ขาดข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการตามสัญญาสัมปทานทางหลวงในทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 31 ถนนวิภาวดีรังสิต ตอนดินแดง – ดอนเมือง พ.ศ. 2532 ศาลปกครองจึงมีใช้ศาลที่มีเขตอำนาจที่จะรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาตามมาตรา 40 ประกอบกับมาตรา 9 แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 คดีตามคำร้องนี้จึงไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (6) แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ

จ. เมื่อเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการไม่อาจนำแต่เพียงข้อสัญญาและหลักกฎหมายเอกชนมาใช้เช่นเดียวกับสัญญาทางแพ่งเท่านั้น แต่ต้องนำเอากฎหมายอื่น ๆ มาปรับใช้ด้วย ส่วนการใช้ดุลพินิจลดค่าปรับเป็นปัญหาอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยฯ

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.108/2553

การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการในข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง นั้น ไม่อาจวินิจฉัยแต่เพียงนำข้อกำหนดในสัญญาและนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับเช่นเดียวกับข้อพิพาทในสัญญาทางแพ่งทั่วไปเท่านั้น แต่พึงต้องพิจารณาถึงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย เมื่อข้อ 138 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 เป็นเรื่องที่กฎหมายบัญญัติบังคับให้ปฏิบัติโดยชัดแจ้ง โดยนอกจากจะมีวัตถุประสงค์มิให้ส่วนราชการปล่อยปละละเลย การทำงานของคู่สัญญาอันจะทำให้การบริการสาธารณะต้องล่าช้าแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายเอกชนมิให้ส่วนราชการแสวงหาประโยชน์จากค่าปรับมากกว่า

งานที่จ้างจนทำให้คู่สัญญาฝ่ายเอกชนต้องขาดทุนล้มละลาย กรณีจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน เมื่อผู้ร้องอุทธรณ์ว่า ผู้คัดค้านไม่ดำเนินการบอกเลิกสัญญาเมื่อค่าปรับเกินกว่าร้อยละสิบของวงเงินค่าจ้าง จึงเป็นการเรียกค่าปรับโดยไม่ชอบตามข้อ 138 ของระเบียบดังกล่าวที่ศาลปกครองชั้นต้นมีอำนาจพิจารณาลดเงินค่าปรับได้ ซึ่งหากข้ออ้างของผู้ร้องรับฟังได้ กรณีก็จะเป็นเหตุให้คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุด ตามมาตรา 45 (2) แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 เช่นกัน

หมายเหตุ : ในคดีนี้ ศาลได้วางหลักไว้ในตอนต้นซึ่งเป็นอีกหลักหนึ่งที่มีความสำคัญมาก กล่าวคือ ศาลได้วางเป็นหลักว่า การชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองนั้นต้องใช้หลักกฎหมายปกครอง มิใช่จะใช้วิธีวิธีอย่างเดียวกันกับการวินิจฉัยสัญญาทางแพ่งทั่วไป ดังนั้นเมื่อการชี้ขาดโดยอนุญาโตตุลาการเป็นการชี้ขาดข้อพิพาทที่มุ่งให้เกิดผลที่เป็นธรรมถูกต้อง ซึ่งจะเป็นเช่นนั้นได้ก็ต้องเอาหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องมาปรับใช้ในการชี้ขาด คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการจึงต้องนำหลักกฎหมายปกครองมาใช้เช่นกัน ซึ่งเป็นการวางหลักที่จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาในเรื่องนี้

อย่างไรก็ดี ในส่วนที่ศาลได้วินิจฉัยว่าการคิดค่าปรับอันเกี่ยวกับการพิจารณาบอกเลิกสัญญาตามข้อ 138 ของระเบียบสำนักนายกฯ เป็นบทกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบฯ นั้น การจะคิดค่าปรับมากน้อยเพียงใดระหว่างคู่สัญญา โดยสภาพมิใช่เรื่องที่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนแต่อย่างใด และอัตราค่าปรับดังกล่าวก็เป็นเพียงอัตราเบื้องต้นเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาบอกเลิกสัญญาเท่านั้น ซึ่งต้องเป็นเรื่องที่ให้พิจารณาไปตามข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งคดี หากเป็นเรื่องที่กฎหมายมุ่งบังคับมิให้ฝ่าฝืนเพราะอาจกระทบกระเทือนต่อมาตรฐานที่สำคัญของสังคม ทำนองเดียวกับเรื่องการห้ามคิดดอกเบี้ยเกินอัตราแต่อย่างใดไม่ ข้อวินิจฉัยของศาลในส่วนนี้จึงยังคงเป็นปัญหาว่าจะถือเป็นหลักได้หรือไม่อย่างไร

ข. อนุญาโตตุลาการมีอำนาจที่จะพิจารณาเกี่ยวกับจำนวนเงินค่าปรับ รวมถึงพิจารณากำหนดค่าปรับโดยลดลงจากข้อเรียกร้องของผู้พิพาทได้ ไม่ใช่การวินิจฉัยเกินขอบเขตของสัญญา

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.638/2556

คณะอนุญาโตตุลาการได้มีคำชี้ขาดว่า ผู้คัดค้านที่ 1 ไม่ทำงานให้แล้วเสร็จตามสัญญา ถือว่าเป็นฝ่ายผิดสัญญาต้องรับผิดชอบชำระค่าปรับตามสัญญาต่อผู้ร้อง แต่ให้ลดค่าปรับตามที่กำหนดในสัญญาเนื่องจากเห็นว่ามีการทำงานบางส่วนแล้วเสร็จตามสัญญา (แล้วเสร็จ 7 งวด จาก 11 งวด) และการที่ผู้ร้องปล่อยระยะเวลาก่อนบอกเลิกสัญญาถึง 356 วัน เป็นระยะเวลาอันนานเกินควร จึงลดค่าปรับให้ผู้คัดค้านที่ 1 ทำงานในงวดที่ 8 ถึงงวดที่ 10 แล้วเสร็จบางส่วน จึงมีสิทธิเรียกร้องจากงานที่ทำ ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลปกครองชั้นต้นขอให้เพิกถอนคำชี้ขาด ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษายกคำร้อง ที่ผู้ร้อง

อุทธรณ์ว่า ผู้คัดค้านที่ 1 เป็นผู้ผิดสัญญา เนื่องจากหรือผลงานที่ทำบางส่วน ไม่สามารถใช้งานได้และ ไม่สมประโยชน์หรือไม่คุ้มค่า ทำให้ประชาชนโดยส่วนรวมได้รับความเดือดร้อนมากโดยเฉพาะเมื่อฝนตกหนัก หรือช่วงฤดูฝน เกิดภาวะน้ำท่วมขัง หากนำภาษีของประชาชนมาชำระให้ผู้คัดค้านที่ 1 ตามคำชี้ขาดของ คณะอนุญาโตตุลาการ ย่อมไม่สมประโยชน์สาธารณะและเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนนี้ คณะอนุญาโตตุลาการไม่ได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทว่าอัตราค่าปรับสูงเกินส่วนหรือไม่ จึงไม่มีอำนาจในการชี้ขาดลดค่าปรับเพราะไม่ได้กำหนดประเด็นพิพาทไว้ จึงเป็นการฝ่าฝืน มาตรา 37 วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 อีกทั้งคณะอนุญาโตตุลาการไม่มีอำนาจ ใช้ดุลพินิจลดค่าปรับตามสัญญา เนื่องจากอำนาจการลดค่าปรับเป็นอำนาจของศาลตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 383 ประกอบกับสัญญาพิพาทเรื่องนี้ คู่สัญญาได้ตกลงและยอมรับ ในสัญญาโดยสมัครใจทั้งสองฝ่ายในเรื่องของค่าปรับ ในสัญญาพิพาทมิได้มีเงื่อนไขหรือข้อกำหนดใดๆ ทำให้สามารถลดอัตราค่าปรับได้ การที่คณะอนุญาโตตุลาการได้วินิจฉัยลดค่าปรับลง ทั้งที่ได้วินิจฉัยว่า ผู้คัดค้านเป็นฝ่ายผิดสัญญา จึงเป็นการวินิจฉัยข้อพิพาทที่ไม่เป็นไปตามข้อสัญญาและเกินขอบเขต แห่งสัญญา อันเป็นการ ฝ่าฝืนมาตรา 34 วรรคสี่และมาตรา 37 วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 นั้น อุทธรณ์ของผู้ร้องไม่ใช่กรณีที่มีการยอมรับหรือบังคับตามคำชี้ขาดจะเป็นการขัดต่อ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่มีเหตุทำให้คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น ฝ่าฝืนต่อบทกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง (1) และ (2) แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 อีกทั้งคดีนี้ศาลปกครองชั้นต้นได้พิพากษาตรงตาม คำชี้ขาด ของคณะอนุญาโตตุลาการ และไม่มีตุลาการศาลปกครองชั้นต้นในองค์คณะซึ่งพิจารณาคดีนี้ได้มี ความเห็นแย้งไว้ในคำพิพากษาและมีใช่เป็นกรณีคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราว อุทธรณ์ของผู้ร้องจึงไม่ใช่ กรณีตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง (3) ถึง (5) แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน ดังนั้น จึงเป็นคำอุทธรณ์ที่ ต้องห้ามตามกฎหมายตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 จึงให้สั่งยก อุทธรณ์ของผู้ร้องตามข้อ 108 วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ว่าด้วยวิธีพิจารณา คดีปกครอง พ.ศ. 2543

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.824/2556

คณะอนุญาโตตุลาการได้มีคำชี้ขาดว่า ผู้คัดค้านในคดีนี้ใช้เวลาในการบอกเลิก สัญญา 58 วัน นับเป็นระยะเวลาพอสมควร จึงชอบที่จะได้รับค่าปรับเป็นเวลา 58 วัน ย่อมเป็นกรณีที่ คณะอนุญาโตตุลาการได้ใช้ดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานและปรับข้อเท็จจริงเข้ากับข้อกฎหมายแล้ว โดยที่คณะอนุญาโตตุลาการจะหยิบยกพยานหลักฐานใดขึ้นวินิจฉัยภายใต้ข้อกฎหมายและสัญญาที่ พิพาทกัน ย่อมกระทำได้โดยชอบ จึงไม่ถือเป็นกรณีที่ปรากฏต่อศาลว่าคำชี้ขาดนั้นเกี่ยวกับข้อพิพาท ที่ไม่สามารถจะระงับโดยการอนุญาโตตุลาการได้ อีกทั้งกรณีไม่อาจถือได้ว่าการยอมรับหรือการบังคับ ตามคำชี้ขาดนั้น จะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือคำสั่งและ คำพิพากษานั้นไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อบทกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง (1) และ (2) แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ประกอบกับศาลปกครองชั้นต้น

ได้พิพากษารงกับคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ซึ่งต้องห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น ตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน ดังนั้น ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นคำอุทธรณ์ของผู้ร้องจึงเป็นคำอุทธรณ์ที่ต้องห้ามตามกฎหมาย

ข. คู่สัญญาตกลงเรื่ององค์ประกอบของคณะอนุญาโตตุลาการไว้ในสัญญาแล้ว แม้ตกลงกันไว้เป็นจำนวนเลขคู่ ก็ใช้บังคับได้ เมื่อผู้ร้องโต้แย้งประเด็นดังกล่าว แต่ฟังได้ว่าองค์ประกอบเช่นนี้ใช้บังคับได้แล้ว จึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องไม่สามารถพิสูจน์ได้ตามมาตรา 40 วรรคสาม (1) (จ)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.276/2556

สัญญาจ้างก่อสร้างฯ ระหว่างผู้ร้องกับผู้คัดค้านที่ 2 ข้อ 20.2 กำหนดว่า เว้นแต่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจะเห็นพ้องกันให้อนุญาโตตุลาการคนเดียวเป็นผู้ชี้ขาด การระงับข้อพิพาทให้กระทำโดยอนุญาโตตุลาการ 2 คน ... ถ้าอนุญาโตตุลาการทั้งสองคนดังกล่าวไม่สามารถประนีประนอมระงับข้อพิพาทนั้นได้ให้อนุญาโตตุลาการทั้งสองคนร่วมกันแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดภายใน 30 วัน นับจากวันที่ไม่สามารถตกลงกัน ผู้ชี้ขาดดังกล่าวจะพิจารณาระงับข้อพิพาทต่อไป กระบวนพิจารณาของอนุญาโตตุลาการให้ถือตามข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของสถาบันอนุญาโตตุลาการกระทรวงยุติธรรม โดยอนุโลม หรือตามข้อบังคับอื่นที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายเห็นชอบ กรณีจึงเป็นการตกลงกันกำหนดให้การระงับข้อพิพาทกระทำโดยอนุญาโตตุลาการ 2 คน ย่อมถือได้ว่า ผู้ร้องได้ยอมรับองค์ประกอบของคณะอนุญาโตตุลาการตามที่กำหนดไว้ในข้อ 20.2 ของสัญญาดังกล่าวแล้วว่ามีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทได้ การที่ผู้ร้องเพ่งกล่าวอ้างมาในคำร้องเป็นคดีนี้ว่าองค์ประกอบของคณะอนุญาโตตุลาการไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงเป็นการใช้สิทธิไม่สุจริต ประกอบกับในกรณีเช่นนี้ศาลจะเพิกถอนคำวินิจฉัยชี้ขาดของผู้คัดค้านที่ 1 ได้ก็ต่อเมื่อองค์ประกอบของผู้คัดค้านที่ 1 ไม่เป็นไปตามข้อ 20.2 ของสัญญาดังกล่าวเท่านั้น ศาลไม่อาจนำหลักเกณฑ์องค์ประกอบของอนุญาโตตุลาการตามมาตรา 17 ดังกล่าวมาวินิจฉัยเพิกถอนคำวินิจฉัยชี้ขาดของผู้คัดค้านที่ 1 ได้ เมื่อองค์ประกอบของผู้คัดค้านที่ 1 เป็นไปตามที่ผู้ร้องและผู้คัดค้านที่ 2 ได้ตกลงกันไว้ตามข้อ 20.2 ของสัญญาดังกล่าวแล้ว จึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าองค์ประกอบของผู้คัดค้านที่ 1 มิได้เป็นไปตามที่ผู้ร้องและผู้คัดค้านที่ 2 ได้ตกลงกันไว้ ศาลจึงไม่อาจเพิกถอนคำวินิจฉัยชี้ขาดของผู้คัดค้านที่ 1 ได้ ตามมาตรา 40 วรรคสาม (1) (จ) แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545

เมื่อสัญญากำหนดให้ประกาศประกวดราคา ซึ่งเป็นเอกสารแนบท้ายสัญญา เป็นส่วนหนึ่งของสัญญา การวินิจฉัยข้อพิพาทในส่วนที่เกี่ยวกับเอกสารประกวดดังกล่าวย่อมอยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการด้วย คำชี้ขาดจึงอยู่ภายในขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการ

ผู้ร้องและผู้คัดค้านที่ 2 ได้ตกลงเรื่องการดำเนินกระบวนการพิจารณาของ อนุญาโตตุลาการให้ถือตามข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการ หรือตามข้อบังคับอื่นที่คู่สัญญา เห็นชอบ ถือได้ว่ากรณีนี้ได้ตกลงไว้เป็นอย่างอื่นแล้ว การดำเนินกระบวนการพิจารณาของผู้คัดค้านที่ 1 จึงไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา 29 และมาตรา 30 แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 และ เมื่อพิจารณาข้อ 21 ของข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ สถาบัน อนุญาโตตุลาการ ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2546 ซึ่งกำหนดว่า ในกรณีที่สัญญาอนุญาโตตุลาการมิได้ กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้อนุญาโตตุลาการมีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆ ตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงหลักแห่งความยุติธรรม และการให้คู่พิพาทมีโอกาสเสนอข้อเท็จจริงสนับสนุนข้ออ้างข้อต่อสู้ ของตนได้ตามควรแก่พฤติการณ์แห่งข้อพิพาทนั้น กรณีจึงเห็นได้ว่าข้อบังคับดังกล่าวกำหนดให้ คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจใช้ดุลพินิจดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆ ได้ตามที่เห็นสมควร ตามหลัก แห่งความยุติธรรม

ดังนั้น เมื่อผู้ร้องไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าคำวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทของผู้คัดค้านที่ 1 ไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการ หรือคำชี้ขาดวินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งข้อตกลง ในการ เสนอข้อพิพาทต่อผู้คัดค้านที่ 1 และไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าองค์ประกอบหรือกระบวนการพิจารณาของ ผู้คัดค้านที่ 1 ไม่เป็นไปตามที่ผู้ร้องกับผู้คัดค้านที่ 2 ตกลงกันไว้ ศาลจึงไม่อาจเพิกถอนคำชี้ขาดของ ผู้คัดค้านที่ 1 ตามมาตรา 40 วรรคสาม (1) (ง) และ (จ) ได้ และการยอมรับหรือการบังคับตามคำชี้ขาด ของผู้คัดค้านที่ 1 ดังกล่าว ไม่ปรากฏว่าจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน ศาลจึงไม่อาจเพิกถอนคำชี้ขาดดังกล่าวได้ ตามมาตรา 40 วรรคสาม (2) (ข) แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545

ฉ. อนุญาโตตุลาการไม่อาจเป็นคู่กรณีในคดีคำร้องขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดฯ ได้ บุคคลที่จะเกี่ยวข้องกับคดีดังกล่าวได้ต้องเป็นคู่สัญญาเท่านั้น

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.276/2556

อนุญาโตตุลาการเป็นบุคคลที่คู่กรณีในสัญญาอนุญาโตตุลาการตกลงเสนอข้อพิพาท ให้เป็นผู้ชี้ขาดตามกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการจึงมีผลผูกพัน คู่กรณีในสัญญา ดังนั้น บุคคลที่จะเกี่ยวข้องกับคดีคำร้องขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของ คณะอนุญาโตตุลาการในคดีนี้ จึงได้แก่คู่กรณีในสัญญา หากใช้บุคคลผู้เป็นอนุญาโตตุลาการไม่

ญ. เมื่อเรื่องที่จะยอมรับหรือบังคับตามคำชี้ขาดฯ เป็นเรื่องสิทธิหน้าที่ ตามสัญญา โดยมีประเด็นว่า การขยายระยะเวลาก่อสร้างมีผลเฉพาะงวดใดหรือมีผลครอบคลุม ทั้งสัญญา และมีได้กระทบต่อประโยชน์สาธารณะหรือสาธารณชนโดยส่วนรวม จึงไม่ถือว่าเป็น เรื่องอันเกี่ยวด้วยความสงบฯ

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.71/2556

คณะอนุญาโตตุลาการเสียงข้างมากเห็นว่า สัญญาพิพาทมีวัตถุประสงค์กำหนดเวลาแล้วเสร็จเป็นเวลาเดียวจึงเป็นสัญญาจ้างเหมา ซึ่งการตีความจึงต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสัญญาหลัก เมื่อผู้คัดค้านและผู้ร้องได้ตกลงทำบันทึกต่อท้ายสัญญาจ้าง โดยได้ตกลงแก้ไขแบบของงานงวดที่ 9 และขยายเวลาในการก่อสร้างให้แก่ผู้ร้องไปจนถึงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2547 จึงถือว่ามีผลเป็นการขยายเวลาก่อสร้างออกไปทั้งสัญญา มิใช่เฉพาะงานในงวดที่ 9 กรณีจึงมีผลให้งานงวดที่ 6 งวดที่ 7 งวดที่ 12 และงวดที่ 15 ได้รับการขยายเวลาตามไปด้วย ผู้คัดค้านจึงไม่มีสิทธิปรับผู้ร้องในงวดงานดังกล่าว ผู้คัดค้านได้ยื่นคำร้องต่อศาลปกครองชั้นต้นขอให้ศาลพิพากษาเพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ส่วนผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลปกครองชั้นต้นขอให้ศาลมีคำพิพากษาบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาให้บังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ผู้คัดค้านอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุด

ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่า คณะอนุญาโตตุลาการได้วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทนี้ตามข้อกำหนดในสัญญา และตามข้อพิพาทที่ได้เสนอต่อคณะอนุญาโตตุลาการ โดยได้วินิจฉัยในกรณีเกี่ยวกับการขยายระยะเวลาก่อสร้างและสิทธิในการเรียกค่าปรับตามสัญญา ซึ่งการที่จะยอมรับหรือบังคับตามคำชี้ขาดดังกล่าวเป็นเรื่องของสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาระหว่างผู้ร้องและผู้คัดค้าน และผู้คัดค้านชอบที่จะปฏิบัติตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการได้ โดยไม่ขัดต่อระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2535 ที่ใช้บังคับกับผู้คัดค้านในฐานะหน่วยงานทางปกครอง อีกทั้งการที่จะบังคับตามคำชี้ขาดก็ได้กระทบต่อประโยชน์สาธารณะหรือประชาชนโดยรวม อันถือว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนส่วนที่คณะอนุญาโตตุลาการจะตีความตามข้อกำหนดในสัญญาไปในทางใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับการใช้ดุลพินิจของคณะอนุญาโตตุลาการ ประกอบกับคำอุทธรณ์ของผู้คัดค้านไม่มีเหตุที่จะฟังได้ว่าคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นฝ่าฝืนต่อบทกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง (2) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว อีกทั้งคดีนี้ศาลปกครองชั้นต้นได้พิพากษาตรงตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ และไม่มีตุลาการศาลปกครองชั้นต้น ในองค์คณะซึ่งพิจารณาคดีนี้ได้มีความเห็นแย้งไว้ในคำพิพากษาและมีใช่เป็นกรณีคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราว อุทธรณ์ของผู้คัดค้านจึงไม่ใช่กรณีตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง (3) ถึง (5) แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ดังนั้น คำอุทธรณ์ของผู้คัดค้านจึงเป็นคำอุทธรณ์ที่ต้องห้ามอุทธรณ์ตามกฎหมาย ทั้งนี้ ตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ซึ่งศาลปกครองสูงสุดต้องมีคำสั่งยกอุทธรณ์ของผู้คัดค้านตามข้อ 108 วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543

ฎ. คณะอนุญาโตตุลาการรับข้อเรียกร้องไว้วินิจฉัยภายในระยะเวลา ที่ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว จึงไม่เป็นกรณีที่การยอมรับหรือบังคับตามคำชี้ขาดฯ จะเป็นการขัด ต่อความสงบ ส่วนเหตุหรือข้อกล่าวอ้างที่ผู้ร้องจะยกขึ้นอ้างต้องเป็นเหตุที่ยกขึ้นอ้างไว้ใน คำร้องแล้วตั้งแต่ต้น โดยต้องอยู่ในบังคับข้อ 48 ของระเบียบฯ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครองฯ ด้วย

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.706/2556

คณะอนุญาโตตุลาการได้มีคำชี้ขาดเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2550 ตามข้อพิพาท หมายเลขแดงที่ 80/2550 สรุปได้ว่า การสำคัญผิดจากเหตุที่อ้างว่ามีการทับซ้อนของพื้นที่ก่อสร้าง เป็นการอ้างที่ผิดปกติ ผู้ร้องไม่เคยกล่าวอ้างมาก่อนโดยเพิ่งมาอ้างในชั้นทำคำคัดค้านและไม่ควรค่าแก่ การรับฟัง และผู้ร้องจะอ้างความสำคัญผิดมาเป็นเหตุปฏิเสธความรับผิดชอบตามสัญญาจ้างไม่ได้ ทั้งนี้ ตามมาตรา 158 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ส่วนประเด็นเรื่องขาดอายุความ คณะอนุญาโตตุลาการได้ชี้ขาดว่า สัญญาเลขที่ 104/2547 และสัญญาเลขที่ 105/2547 เป็นสัญญาจ้างทำของ ที่ทำขึ้นเพื่อที่มุ่งจะมีนิติสัมพันธ์ตามกฎหมายแพ่งเป็นสัญญาต่างตอบแทนที่ผู้รับจ้างจะต้องก่อสร้างงาน และผู้ว่าจ้างจะต้องจ่ายค่าจ้าง สัญญาจ้างทั้งสองฉบับจึงอยู่บนพื้นฐานของคู่สัญญาที่มีสิทธิและหน้าที่ต่อกัน และกันที่เสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยไม่มีอำนาจของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง สัญญาจ้างทั้งสองฉบับจึงไม่อยู่ใน ความหมายของสัญญาทางปกครอง สิทธิเรียกร้องตามข้อพิพาทนี้อยู่ในบังคับของบทอายุความทั่วไป ของสัญญาจ้างทำของที่มีกำหนดเวลาใช้สิทธิเรียกร้องกรณีผิดสัญญา 10 ปี ผู้ร้องเสนอข้อพิพาทนี้ ในกำหนดเวลาดังกล่าว ข้อพิพาทนี้จึงไม่ขาดอายุความ และได้กำหนดค่าเสียหายเนื่องจากการที่ไม่ได้ รับค่าก่อสร้างเป็นเงินจำนวน 1,000,000 บาท พร้อมด้วยดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ในต้นเงิน ดังกล่าว นับตั้งแต่วันเสนอข้อพิพาทเป็นต้นไป จนกว่าจะชำระเสร็จให้แก่ผู้คัดค้าน ผู้ร้องไม่เห็นด้วยกับ คำชี้ขาด และเห็นว่า การยอมรับหรือบังคับตามคำชี้ขาดนั้นจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาล ขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ตาม พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 40 วรรคสาม (2) (ข) ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษา ยกคำร้องของผู้ร้อง

ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่า คณะอนุญาโตตุลาการและศาลปกครองชั้นต้นเห็นว่า ผู้คัดค้านได้รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการเสนอข้อพิพาทต่อคณะอนุญาโตตุลาการ เมื่อวันที่ผู้คัดค้านได้รับ หนังสือ ลงวันที่ 9 กันยายน 2548 ยกเลิกสัญญาของผู้ร้อง ผู้ร้องอุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษาว่าผู้คัดค้าน ได้รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการเสนอข้อพิพาทในวันที่ 15 กรกฎาคม 2548 ซึ่งเป็นวันที่ผู้คัดค้านมีหนังสือถึง ผู้ร้องสอบถามเหตุผลในการสั่งให้หยุดงานและหนังสือดังกล่าวได้ระบุว่าผู้คัดค้านทราบว่า งานที่ ผู้คัดค้านรับจ้างทับซ้อนกับงานของผู้รับจ้างรายอื่น กรณีเป็นการโต้แย้งข้อเท็จจริงที่ว่าผู้คัดค้านได้รู้หรือ ควรรู้เหตุในการเสนอข้อพิพาทเมื่อใด เมื่อข้อพิพาทในคดีนี้ เป็นเรื่องและผู้คัดค้านยื่นข้อพิพาทต่อสถาบัน อนุญาโตตุลาการฯ กรณีเรียกค่าเสียหายจากการที่ผู้ร้องยกเลิกสัญญา ผู้คัดค้านจึงรู้หรือควรรู้เหตุแห่ง การเสนอข้อพิพาทในวันที่ได้รับหนังสือยกเลิกสัญญาจากผู้ร้อง และไม่มีเหตุอื่นใดที่จะแสดงให้เห็นว่า

คณะอนุญาโตตุลาการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยไม่ชอบอันจะทำให้การยอมรับหรือบังคับตามคำชี้ขาดจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงฟังไม่ได้ว่าตามอุทธรณ์ประเด็นที่หนึ่งของผู้ร้องเป็นกรณีการยอมรับหรือการบังคับตามคำชี้ขาดจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 และไม่มีเหตุทำให้คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นฝ่าฝืนต่อบทกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน ตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง (2) แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

ส่วนในประเด็นที่สองที่ผู้ร้องอุทธรณ์ว่า ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาโดยมิได้พิจารณาประเด็นที่ผู้ร้องคัดค้านว่าผู้คัดค้านมิได้ทำงานก่อสร้างตามสัญญาและสัญญาพิพาทเป็นโมฆะเนื่องจากผู้ร้องสำคัญผิดในการแสดงเจตนา นั้น เมื่อตามคำร้องผู้ร้องอ้างเหตุให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการแต่เพียงว่าผู้คัดค้านยื่นเสนอข้อพิพาทต่อคณะอนุญาโตตุลาการเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามกฎหมาย ส่วนเหตุที่ว่า ผู้คัดค้านไม่ได้ทำงานตามสัญญาจริงและสัญญาพิพาทเป็นโมฆะนั้น เป็นประเด็นที่ผู้ร้องยกขึ้นกล่าวอ้างในคำคัดค้านคำให้การ จึงเป็นประเด็นเพิ่มขึ้นใหม่ต่างจากคำร้องที่ผู้ร้องยื่นฟ้องคดีต่อศาล เป็นการเสนอประเด็นพิพาทที่ฝ่าฝืนตามข้อ 48 แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว

หมายเหตุ : การเสนอข้อพิพาทให้คณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาด โดยหลักต้องกระทำภายในกำหนดอายุความการฟ้องคดีต่อศาล การพิจารณาว่าการเสนอข้อพิพาทได้กระทำภายในระยะเวลาที่ถูกต้องหรือไม่ จึงต้องพิจารณาว่ากรณีข้อพิพาทนั้นมีกำหนดอายุความเช่นใด ในคดีนี้ถึงแม้คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะของสัญญา จะเป็นการวินิจฉัยที่ไม่ถูกต้อง เพราะสัญญาพิพาท (สัญญาจ้างปรับปรุงซ่อมแซมคันกันน้ำในเขตพื้นที่เทศบาล) เป็นสัญญาทางปกครองอย่างแน่นอนก็ตาม แต่เมื่อในที่สุดที่ได้มีการนำคดีมาเสนอต่อศาลที่มีเขตอำนาจตามกฎหมายที่ถูกต้อง ซึ่งได้แก่ศาลปกครองแล้ว การวินิจฉัยที่ไม่ถูกต้องในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะของสัญญาจึงไม่ก่อให้เกิดผลกระทบที่ผิดพลาดไป ประกอบกับในคดีนี้เมื่อศาลได้นำเอาอายุความการฟ้องคดีปกครองมาพิจารณาแล้ว ปรากฏผลว่าการเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการยังคงอยู่ในกำหนดอายุความการฟ้องคดีปกครอง การรับข้อเรียกร้องไว้วินิจฉัยจึงไม่มีเหตุบกพร่องที่ศาลต้องเข้าไปทบทวนหรือเพิกถอนคำชี้ขาด ในทางกลับกัน หากข้อเท็จจริงปรากฏว่า การเสนอข้อพิพาทได้กระทำเมื่อพ้นกำหนดอายุความการฟ้องคดีปกครองแล้ว ศาลก็น่าจะถือว่าเป็นกรณีที่ไม่อาจยอมรับหรือบังคับตามคำชี้ขาดได้ เพราะอายุความการฟ้องคดีปกครองเป็นปัญหาอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อย

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.248/2557

ประเด็นพิพาทที่ว่า การที่ผู้ร้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงแบบก่อสร้างสะพานทั้ง 3 แห่งเป็นการดำเนินการตามข้อกำหนดในสัญญา ไม่ใช่การกระทำผิดสัญญา จึงไม่มีเหตุที่จะต้องรับผิดชอบ ค่าเสียหายให้แก่ผู้คัดค้านหรือไม่ เป็นการตีความตามข้อกำหนดในสัญญา และผลของคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการเป็นการใช้ดุลพินิจของคณะอนุญาโตตุลาการ เมื่อไม่ปรากฏว่าการตีความ

ข้อกำหนดในสัญญาพิพาท เป็นการขัดต่อระเบียบกฎหมาย อีกทั้งไม่ปรากฏเหตุอื่น ๆ อุทธรณ์ของผู้ร้อง จึงไม่เข้ากรณียกเว้น ตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ที่จะอุทธรณ์ คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นได้

ฎ. คำร้องแย้งในคดีที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลเพิกถอนคำชี้ขาด เป็นคำสั่งอย่างหนึ่ง จึงต้องยื่นภายในเก้าสิบวันนับแต่วันได้รับสำเนาคำชี้ขาด

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.115/2557

ผู้คัดค้าน (บริษัท ว.) ได้เสนอข้อพิพาทต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักกระับ ข้อพิพาท เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2548 และเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2551 คณะอนุญาโตตุลาการได้ชี้ขาด ให้ผู้ร้อง (จังหวัดพัทลุง) ชำระเงินคืนค่าปรับให้แก่ผู้คัดค้านเป็นเงิน 258,100 บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2546 เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ ค่าขออื่นให้ยกเสีย ต่อมา ในคดีที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ซึ่งศาลมีคำสั่งให้เรียก บริษัท ว. เข้ามาเป็นคู่กรณีโดยการร้องสอดและกำหนดให้บริษัท ว. เป็นผู้คัดค้าน ผู้คัดค้านยื่นคำให้การ โดยมีคำร้องแย้ง ขอให้ศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ผู้ร้องชดใช้เงินแก่ผู้คัดค้าน คำร้องแย้ง ของผู้คัดค้านดังกล่าวเป็นคำฟ้องตามมาตรา 3 แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ ซึ่งผู้คัดค้านต้องยื่น คำร้องภายในเก้าสิบวันนับแต่วันได้รับสำเนาคำชี้ขาด ตามมาตรา 40 วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ที่ผู้คัดค้านกล่าวอ้างในอุทธรณ์ว่า ไม่สามารถยื่นคำร้องได้ก่อนหน้านั้น เพราะขณะที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งเรียกผู้คัดค้านเข้ามาเป็นคู่กรณีและให้ทำคำให้การในคดีนี้ก็เกิน กำหนดระยะเวลาเก้าสิบวันนับแต่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยแล้ว รวมทั้งผู้คัดค้านไม่ทราบว่ามีผู้ร้องได้ยื่นคำร้อง ขอเพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ นั้น ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งให้ผู้คัดค้านเข้ามาเป็น คู่กรณี เนื่องจากอาจมีผลกระทบต่อผู้คัดค้าน จึงเรียกผู้คัดค้านเข้ามาในคดีเป็นคนละกรณีกับการที่ ผู้คัดค้านใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลปกครองเพื่อให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการที่มี กฎหมายบัญญัติโดยเฉพาะว่าต้องยื่นคำร้องต่อศาลภายในเก้าสิบวันนับแต่วันได้รับสำเนาคำชี้ขาด

ฐ. คำอุทธรณ์คำพิพากษาศาลปกครองชั้นต้นที่ยกคำร้อง โดยอุทธรณ์ โต้แย้งในส่วนของจำนวนเงินที่ต้องรับผิดชอบ เมื่อไม่ปรากฏเหตุอื่น ๆ ตามกฎหมายที่อาจอุทธรณ์ได้ จึงเป็นอุทธรณ์ที่ต้องห้ามตามกฎหมาย

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.82/2557

ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำพิพากษาเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ โดยอ้างเหตุว่าคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการดังกล่าวเป็นคำชี้ขาดที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน เนื่องจากว่างานงวดที่ 4 งวดที่ 7 งวดที่ 14 งวดที่ 19 งวดที่ 20 งวดที่ 24 ถึงงวดที่ 27 และงานงวดสุดท้าย คณะกรรมการตรวจการจ้างของผู้ร้องยังมิได้ลงลายมือชื่อตรวจรับงาน

ดังกล่าว ผู้ร้องจึงไม่มีหน้าที่ที่จะต้องชำระเงินค่าจ้างในงวดงานดังกล่าวให้แก่ผู้ตัดค้ำที่ 1 แต่อย่างใด ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษายกคำร้องของผู้ร้อง

ผู้ร้องอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นว่า ปริมาณงานในงวดที่ 4 งวดที่ 7 งวดที่ 14 งวดที่ 19 งวดที่ 20 งวดที่ 24 ถึงงวดที่ 27 และงานงวดสุดท้าย ซึ่งผู้ตัดค้ำที่ 1 ทำงานแล้วเสร็จ เป็นเงินจำนวน 13,588,745.38 บาท มีใช้เป็นเงินจำนวน 13,872,786.90 บาท ตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการและตามคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น อุทธรณ์ของผู้ร้องในส่วนนี้ จึงเป็นอุทธรณ์ในเรื่องข้อเท็จจริงว่า งานที่ผู้ตัดค้ำที่ 1 ทำแล้วเสร็จบางส่วนมีปริมาณงานเป็นเงินจำนวนเท่าใด และเมื่อไม่ปรากฏเหตุอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด จึงฟังไม่ได้ว่าเป็นกรณีการยอมรับหรือการบังคับตามคำชี้ขาดจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 และเมื่อข้อคัดค้านตามอุทธรณ์ของผู้ร้องไม่มีเหตุทำให้คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นฝ่าฝืนต่อบทกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน ตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง (2) แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน อีกทั้งคดีนี้ ศาลปกครองชั้นต้นได้พิพากษาตรงตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ และไม่มีตุลาการศาลปกครองชั้นต้นในองค์คณะซึ่งพิจารณาคดีนี้ได้มีความเห็นแย้งไว้ในคำพิพากษา และมีใช้เป็นกรณีคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราว อุทธรณ์ของผู้ร้องจึงไม่ใช่กรณีตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง (3) ถึง (5) แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 พิจารณาอุทธรณ์โดยคำอุทธรณ์ของผู้ร้องจึงเป็นคำอุทธรณ์ที่ต้องห้ามอุทธรณ์ตามกฎหมาย จึงมีคำสั่งยกอุทธรณ์ของผู้ร้อง และให้คืนค่าธรรมเนียมศาลในชั้นอุทธรณ์จำนวน 1,420 บาท แก่ผู้ร้อง พร้อมทั้งมีคำสั่งเพิกถอนกระบวนการรับอุทธรณ์ไว้โดยผิดระเบียบและที่ได้ดำเนินการต่อมาเกี่ยวกับการรับอุทธรณ์ดังกล่าว ตามข้อ 7 วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543

ท. คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจที่จะวินิจฉัยให้ลดค่าปรับหากเห็นว่าเป็นค่าปรับที่สูงเกินส่วน เงินค่าปรับที่ให้คืนเพราะได้รับการลดค่าปรับเช่นนี้ ผู้ที่ได้รับคืนไม่มีสิทธิได้รับดอกเบี้ย เพราะการหักค่าปรับไว้เป็นการใช้สิทธิตามสัญญา มิใช่กรณีที่ถือเป็นการผิดนัดคำชี้ขาดฯ ในส่วนที่กำหนดให้ดอกเบี้ยดังกล่าวด้วย จึงเป็นคำชี้ขาดโดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจการบังคับตามคำชี้ขาดในส่วนนี้จึงเป็นการขัดต่อความสงบ

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.18/2557

การวินิจฉัยข้อพิพาทประเด็นที่สามว่า ผู้ตัดค้ำมีสิทธิเรียกคืนเงินค่าปรับพร้อมดอกเบี้ยหรือไม่ เพียงใด นั้น คณะอนุญาโตตุลาการต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ร้องมีสิทธิปรับผู้ตัดค้ำตามสัญญาหรือไม่ เป็นจำนวนเท่าใด ซึ่งคณะอนุญาโตตุลาการเห็นว่า ผู้ร้องมีสิทธิปรับผู้ตัดค้ำโดยชอบตามสัญญา แต่จำนวนค่าปรับที่รับนั้นสูงเกินส่วน จึงชี้ขาดให้ผู้ร้องคืนเงินค่าปรับบางส่วนเป็นเงิน 1,250,000 บาท ตามมาตรา 383 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการ นั้น ข้อพิพาทจะยุติต่อเมื่อคณะอนุญาโตตุลาการ

ตัดสินชี้ขาดข้อพิพาทตามหลักการที่กฎหมายกำหนด แต่จะนำบทกฎหมายใดมาใช้วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท ก็ต้องพิจารณาในเนื้อหาที่พิพาทว่าเป็นเรื่องใด แล้วจึงนำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นมาตัดสิน โดยในกรณีที่คู่พิพาทไม่ได้กำหนดถึงกฎหมายที่จะนำมาใช้บังคับกับข้อพิพาท มาตรา 34 วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 บัญญัติให้คณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาดข้อพิพาทไปตามกฎหมายไทย การที่คณะอนุญาโตตุลาการเห็นว่า จำนวนค่าปรับที่ผู้ร้องใช้สิทธิริบเงินค่าจ้างไว้เป็นค่าปรับนั้นสูงเกินส่วน และนำบทบัญญัติมาตรา 383 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงเป็นการนำบทบัญญัติกฎหมายไทยมาใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อความเป็นธรรมและเพื่อให้ได้จำนวนเงินค่าปรับที่ต้องจ่ายกันจริงเท่านั้น แม้ว่าคณะอนุญาโตตุลาการจะไม่ใช้ศาล แต่คำวินิจฉัยของคณะอนุญาโตตุลาการก็มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจตุลาการ ดังนั้น คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการในประเด็นนี้จึงเป็นการวินิจฉัยที่อยู่ในขอบเขตของสัญญา และไม่เกินขอบเขตแห่งข้อตกลงในการเสนอข้อพิพาทต่อคณะอนุญาโตตุลาการ แต่การชี้ขาดให้ผู้ร้องคืนค่าปรับบางส่วนให้แก่ผู้คัดค้าน ผู้คัดค้านหาสิทธิได้ดอกเบี้ยจากเงินค่าปรับที่ได้รับคืนนั้นไม่ เพราะการที่ผู้ร้องหักค่าปรับไว้เป็นการใช้สิทธิตามสัญญาจ้าง คำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการที่ให้ผู้ร้องชำระดอกเบี้ยของต้นเงินค่าปรับที่ต้องคืนดังกล่าวในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับถัดจากวันชี้ขาดจนกว่าจะชำระเสร็จ จึงเป็นคำชี้ขาดโดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจที่จะชี้ขาดเช่นนั้นได้ จึงเป็นกรณีปรากฏต่อศาลว่าการบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการในส่วนที่บังคับให้ชำระดอกเบี้ยนั้น จะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งศาลมีอำนาจเพิกถอนคำชี้ขาดในส่วนที่บังคับให้ชำระดอกเบี้ยดังกล่าวได้ตามมาตรา 40 วรรคสาม (2) (ข) แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545

5. การขอให้บังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ

หลักเกณฑ์ในการขอให้บังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการนั้น ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติไว้ในหมวด 7 ว่าด้วยการยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาด โดยประเด็นที่ปรากฏเข้าสู่การพิจารณาคดีของศาล จะได้แก่ ประเด็นเรื่องกำหนดเวลายื่นคำร้องต่อศาล และศาลที่มีอำนาจรับคำร้อง ซึ่งกฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในมาตรา 42 ประเด็นเกี่ยวกับเหตุที่ศาลจะมีอำนาจทำคำสั่งปฏิเสธไม่รับบังคับตามคำชี้ขาด ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 43 และมาตรา 44 ว่า

“มาตรา 42 เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดประสงค์จะให้มีการบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ให้คู่พิพาทฝ่ายนั้นยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายในกำหนดเวลาสามปี นับแต่วันที่อาจบังคับตามคำชี้ขาดได้เมื่อศาลได้รับคำร้องดังกล่าวให้รีบทำการไต่สวน และมีคำพิพากษาโดยพลัน

ผู้ร้องขอบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการจะต้องมีเอกสารดังต่อไปนี้มาแสดงต่อศาล

- (1) ต้นฉบับคำชี้ขาด หรือสำเนาที่รับรองถูกต้อง
- (2) ต้นฉบับสัญญาอนุญาตตุลาการ หรือสำเนาที่รับรองถูกต้อง
- (3) คำแปลเป็นภาษาไทยของคำชี้ขาดและสัญญาอนุญาตตุลาการโดยมีผู้แปล

ซึ่งได้สาบานตัวแล้วหรือปฏิญาณตนต่อหน้าศาลหรือต่อหน้าเจ้าพนักงานหรือบุคคลที่มีอำนาจในการรับคำสาบาน หรือปฏิญาณหรือรับรองโดยเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการรับรองคำแปล หรือผู้แทนทางการทูตหรือกงสุลไทยในประเทศที่มีการทำคำชี้ขาดหรือสัญญาอนุญาตตุลาการนั้น

มาตรา 43 ศาลมีอำนาจทำคำสั่งปฏิเสธไม่รับบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการไม่ว่าคำชี้ขาดนั้นจะได้อำนาจขึ้นในประเทศใด ถ้าผู้ซึ่งจะถูกบังคับตามคำชี้ขาดพิสูจน์ได้ว่า

(1) คู่สัญญาตามสัญญาอนุญาตตุลาการฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บกพร่องในเรื่องความสามารถตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คู่สัญญาฝ่ายนั้น

(2) สัญญาอนุญาตตุลาการไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายแห่งประเทศที่คู่สัญญาได้ตกลงกันไว้หรือตามกฎหมายของประเทศที่ทำคำชี้ขาดนั้น ในกรณีที่ไม่ใช่ข้อตกลงดังกล่าว

(3) ไม่มีการแจ้งให้ผู้ซึ่งจะถูกบังคับตามคำชี้ขาดรู้ล่วงหน้าโดยชอบถึงการแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการหรือการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการ หรือบุคคลดังกล่าวไม่สามารถเข้าต่อสู้อย่างเต็มที่ในชั้นอนุญาโตตุลาการได้เพราะเหตุประการอื่น

(4) คำชี้ขาดวินิจฉัยข้อพิพาทซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาตตุลาการหรือคำชี้ขาดวินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งข้อตกลงในการเสนอข้อพิพาทต่อคณะอนุญาโตตุลาการ แต่ถ้าคำชี้ขาดที่วินิจฉัยเกินขอบเขตนั้นสามารถแยกออกได้จากคำชี้ขาดส่วนที่วินิจฉัยในขอบเขตแล้วศาลอาจบังคับตามคำชี้ขาดส่วนที่วินิจฉัยอยู่ในขอบเขตแห่งสัญญาอนุญาตตุลาการหรือข้อตกลงนั้นก็ได้

(5) องค์ประกอบของคณะอนุญาโตตุลาการหรือกระบวนการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการมิได้เป็นไปตามที่คู่พิพาทได้ตกลงกันไว้ หรือมิได้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศที่ทำคำชี้ขาดในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้ หรือ

(6) คำชี้ขาดยังไม่มีผลผูกพัน หรือได้ถูกเพิกถอน หรือระงับใช้เสียโดยศาลที่มีเขตอำนาจหรือภายใต้กฎหมายของประเทศที่ทำคำชี้ขาด เว้นแต่ในกรณีที่ยังอยู่ในระหว่างการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจทำการเพิกถอนหรือระงับใช้ซึ่งคำชี้ขาด ศาลอาจเลื่อนการพิจารณาคดีที่ขอบังคับตามคำชี้ขาดไปได้ตามที่เห็นสมควร และถ้าคู่พิพาทฝ่ายที่ขอบังคับตามคำชี้ขาดร้องขอ ศาลอาจสั่งให้คู่พิพาทฝ่ายที่จะถูกบังคับวางประกันที่เหมาะสมก่อนก็ได้

มาตรา 44 ศาลมีอำนาจทำคำสั่งปฏิเสธการขอบังคับตามคำชี้ขาดตามมาตรา 43 ได้ ถ้าปรากฏต่อศาลว่าคำชี้ขาดนั้นเกี่ยวกับข้อพิพาทที่ไม่สามารถจะระงับโดยการอนุญาโตตุลาการได้ตามกฎหมายหรือถ้าการบังคับตามคำชี้ขาดนั้นจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน⁴

จากการศึกษาแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดมีกรณีศาลวินิจฉัยเกี่ยวกับประเด็นกำหนดเวลาการยื่นคำร้องขอต่อศาล (คำสั่งที่ ร.131/2556 คำสั่งที่ ร.514/2555) ประเด็นศาลที่มีเขตอำนาจตามกฎหมายในการรับคำร้อง (คำสั่งที่ ร.318/2555)

นอกจากนี้ ในกรณีที่มีการนำคดีมาฟ้องต่อศาลโดยคู่สัญญาได้สละข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ ซึ่งมีประเด็นในการพิจารณาว่า มีการฟ้องคดีต่อศาลภายในกำหนดอายุความหรือไม่ นั้น ศาลปกครองเคยมีแนวคำวินิจฉัยว่า การสละข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการหาไม่ผลทำให้วันที่ผู้ฟ้องคดีรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นได้ไม่ (คำสั่งที่ ร.36/2557)

อนึ่ง ศาลได้ยอมรับว่า เมื่อค่าปรับเป็นค่าเสียหายตามสัญญา ดังนั้น การที่คณะอนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาดเกี่ยวกับค่าปรับ โดยใช้ดุลพินิจลดค่าปรับตามมาตรา 383 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงไม่ใช่เป็นการวินิจฉัยนอกขอบเขตของสัญญา (คดีหมายเลขแดงที่ อ.639/2556)

ก. สิทธิในการยื่นคำร้องขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาดเกิดขึ้นเมื่อได้รับแจ้งคำชี้ขาดเป็นต้นไป โดยไม่ต้องรอให้คู่พิพาทอื่นได้รับแจ้งคำชี้ขาดและล่วงพ้นเวลาที่คู่พิพาทอื่นจะใช้สิทธิขอให้ศาลเพิกถอนคำชี้ขาดเสียก่อน

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.131/2556

สำนักกระับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม ได้มีหนังสือ ลงวันที่ 27 กันยายน 2549 แจ้งผู้ร้องว่า คณะอนุญาโตตุลาการได้มีคำชี้ขาดข้อพิพาทของผู้ร้องแล้ว เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2549 จึงได้ส่งคำชี้ขาดมายังพนักงานอัยการผู้รับมอบอำนาจจากผู้ร้อง โดยผู้รับมอบอำนาจจากผู้ร้องได้รับหนังสือดังกล่าวเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2549 ดังนั้น สิทธิในการร้องขอต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการจึงเกิดขึ้นในวันที่ 28 กันยายน 2549

⁴ ในเรื่องเดียวกันนี้ กฎหมายเดิม ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 ได้บัญญัติไว้โดยมีความดังต่อไปนี้

มาตรา 24 ในกรณีที่ศาลเห็นว่าคำชี้ขาดใดไม่ชอบด้วยกฎหมายที่ใช้บังคับแก่ข้อพิพาทนั้น หรือเป็นคำชี้ขาดที่เกิดจากการกระทำ หรือวิธีการอันมิชอบอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมิได้อยู่ในขอบเขตแห่งสัญญาอนุญาโตตุลาการที่มีผลผูกพันตามกฎหมายหรือคำขอของคู่กรณีให้ศาลมีอำนาจทำคำสั่งปฏิเสธไม่รับบังคับตามคำชี้ขาดนั้น

ในกรณีที่คำชี้ขาดใดมีความบกพร่องอันมิใช่สาระสำคัญและอาจแก้ไขให้ถูกต้องได้เช่น การคำนวณตัวเลขหรือการกล่าวอ้างถึงบุคคลหรือทรัพย์สินใดผิดพลาดไป ศาลอาจแก้ไขให้ถูกต้องและมีคำพิพากษาให้บังคับตามคำชี้ขาดที่ได้แก้ไขแล้วนั้นได้

ผู้ร้องจึงมีสิทธิยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้บังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการภายในสามปี นับแต่วันดังกล่าว โดยผู้ร้องไม่จำเป็นต้องรอให้ผู้คัดค้านทั้งสองได้รับแจ้งคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ และล่วงพ้นระยะเวลาในการใช้สิทธิขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการก่อนแต่อย่างใด เมื่อผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลปกครองชั้นต้นเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2552 จึงเป็นการยื่นคำร้องเมื่อพ้นกำหนด ระยะเวลาตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้ พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ กับให้คืนค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมดให้แก่ผู้ร้องชอบแล้ว

ข. แม้จะเคยปรากฏว่า ในชั้นยื่นคำร้องขอให้ตั้งอนุญาโตตุลาการได้มีการ พิจารณาดำเนินการที่ศาลแพ่งก็ตาม แต่เมื่อคดีนี้เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ศาลปกครองจึงเป็นศาลที่มีเขตอำนาจในการวินิจฉัยคำร้องขอให้บังคับตามคำชี้ขาด

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.318/2555

คณะอนุญาโตตุลาการได้มีคำชี้ขาดให้ผู้คัดค้านชำระเงินค่าจ้าง ค่าเสียหาย พร้อม ดอกเบี้ยให้แก่ผู้ร้องทั้งหก แต่ผู้คัดค้านปฏิเสธการปฏิบัติตามคำชี้ขาดดังกล่าว ผู้ร้องทั้งหกจึงสามารถยื่น คำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อขอให้มีการพิพากษาหรือคำสั่งให้บังคับตามคำชี้ขาดของของ คณะอนุญาโตตุลาการ ตามมาตรา 9 ประกอบกับมาตรา 42 วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 แม้ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องทั้งหกได้เคยร้องขอต่อศาลแพ่งให้มีคำสั่งแต่งตั้ง อนุญาโตตุลาการฝ่ายผู้คัดค้านอันเป็นกรณีที่มีการพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการที่ศาลแพ่งก็ตาม แต่เมื่อ คดีนี้เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง และอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (4) แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ ศาลปกครองจึงเป็นศาลที่มีเขตอำนาจ การวินิจฉัยคำร้องขอให้บังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการของผู้ร้องทั้งหกดังกล่าวได้

ค. แม้ผู้ร้องเคยยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนดแล้ว แต่ต่อมาได้ขอถอนคำร้องไป การที่ผู้ร้องจะยื่นคำร้องต่อศาลใหม่จึงต้องกระทำภายใน กำหนดเวลาเช่นกัน

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.514/2555

ผู้ร้องได้เคยยื่นคำร้องขอให้บังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ และได้ ขอถอนคำร้อง เนื่องจากผู้ร้องได้รับชำระเงินต้นตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการจากผู้คัดค้านแล้ว จึงไม่ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป ซึ่งศาลได้อนุญาตให้ถอนคำร้องและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ แล้ว แต่ต่อมา ผู้ร้องเห็นว่า ผู้คัดค้านยังไม่ได้ชำระในส่วนดอกเบี้ยตามคำวินิจฉัยชี้ขาดของ คณะ อนุญาโตตุลาการ จำนวน 714,181 บาท และดอกเบี้ยผิดนัดในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปีของเงินจำนวน 11,069,212 บาท นับตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 2548 ซึ่งเป็นวันถัดจากวันที่ผู้ร้องยื่นคำเสนอข้อพิพาท เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2548 จนถึงวันที่ 3 กันยายน 2553 ซึ่งเป็นวันที่ในเช็คที่ผู้ร้องได้รับชำระเงินต้น จากผู้คัดค้านจำนวน 4,531,458.55 บาท รวมเป็นดอกเบี้ยทั้งสิ้น 5,245,639.55 บาท ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องใหม่

ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ผู้คัดค้านชำระหนี้ค่าดอกเบี้ยดังกล่าว เมื่อคณะอนุญาโตตุลาการ ได้มีคำชี้ขาดแล้ว วันที่มีคำชี้ขาดจึงเป็นวันที่อาจบังคับตามคำชี้ขาด ดังนั้น หากผู้ร้องมีความประสงค์ จะให้มีการบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการในส่วนของดอกเบี้ยก็ต้องยื่นคำร้องต่อศาลที่มี เขตอำนาจภายในกำหนดเวลาสามปีนับแต่วันที่คณะอนุญาโตตุลาการได้มีคำชี้ขาด

ง. กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการ และการสละข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ ไม่มีผลให้วันเริ่มต้นนับอายุความการฟ้องคดีต่อศาลเปลี่ยนเป็น อย่างอื่น

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.36/2557

สัญญาที่ส่วนราชการว่าจ้างเอกชนเป็นสัญญาทางปกครอง จึงต้องยื่นฟ้องภายใน ห้าปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีตามมาตรา 51 แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ เมื่อผู้ฟ้องคดีมีหนังสือลงวันที่ 30 มิถุนายน 2543 ถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 บอกลีกสัญญาพร้อมแจ้งให้ชำระค่าปรับ วันที่ผู้ฟ้องคดีรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีอันเป็นวันเริ่มต้นของการยื่นฟ้องคดีจึงเป็นวันที่ 30 มิถุนายน 2543 ซึ่งเป็นวันที่ผู้ฟ้องคดีลงนามในหนังสือฉบับดังกล่าวเพื่อบอกลีกสัญญากับผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 สิทธิเรียกร้องของผู้ฟ้องคดีในคดีนี้จึงย่อมไต่บังคับได้นับแต่วันดังกล่าว ผู้ฟ้องคดียื่นคำฟ้องต่อศาลแพ่ง เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2552 จึงเป็นการฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 51 แห่ง พระราชบัญญัติดังกล่าว

ส่วนบทบัญญัติแห่งมาตรา 13 วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ. ว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาด อำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 มาตรา 193/17 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และข้อ 31 แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 นั้น เป็นการฟ้องคดีภายใน ระยะเวลาการฟ้องคดีหรืออายุความ และหากเข้าองค์ประกอบตามกฎหมายจึงจะมีผลทำให้มีระยะเวลา การฟ้องคดีหรืออายุความสะดุดหยุดอยู่ กรณีจึงมีอำนาจนำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับในคดีนี้ได้ นอกจากนี้ กระบวนการระงับข้อพิพาท โดยวิธีการอนุญาโตตุลาการและการสละข้อสัญญา อนุญาโตตุลาการนั้นหากมีผลทำให้วันที่ผู้ฟ้องคดีรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีอันเป็นวันเริ่มต้นของ ระยะเวลาการฟ้องคดีเปลี่ยนเป็นอื่นได้

จ. คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจวินิจฉัยเกี่ยวกับค่าปรับและให้ลดค่าปรับได้ ไม่เป็นการวินิจฉัยนอกขอบเขต ศาลให้บังคับตามคำชี้ขาดฯ ในส่วนดังกล่าวได้

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.639/2556

คณะอนุญาโตตุลาการได้วินิจฉัยชี้ขาดโดยตั้งประเด็นข้อพิพาทว่าคู่พิพาทฝ่ายใด เป็นฝ่ายผิดสัญญา และค่าเสียหายของคู่พิพาทแต่ละฝ่ายมีเพียงใด คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจ วินิจฉัยทางวินัยเกี่ยวกับค่าปรับและให้ลดค่าปรับได้ ไม่เป็นการวินิจฉัยเกินข้อกำหนดในสัญญา เกินคำขอ

และขอบเขตข้อตกลงในการเสนอข้อพิพาท หรือเกินประเด็นพิพาทที่คณะอนุญาโตตุลาการได้กำหนด ประเด็นไว้

จ. การยื่นคำร้องขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาด โดยมีข้อเรียกร้องให้ผู้คัดค้านกระทำการ ซึ่งไม่ปรากฏอยู่ในคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการเป็นกรณีที่ศาลไม่อาจมีคำบังคับให้ได้

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ร.549/2553

ผู้ร้องได้ทำสัญญาจ้างผู้คัดค้านที่ 1 ให้ก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและปรับปรุงมีที่สนธิสถานี่พัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าทะเลน้อย ตามโครงการพัฒนาทะเลน้อยให้เป็นศูนย์เรียนรู้ธรรมชาติวิทยาและแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ระดับสากล สัญญาจ้างดังกล่าวจึงเป็นสัญญาทางปกครอง คำร้องนี้จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองและเป็นเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (4) และ (6) แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ แต่อย่างไรก็ตาม แม้อคดีนี้จะอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลปกครอง แต่การมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลก็ต้องเป็นไปตามที่มาตรา 40 แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 บัญญัติไว้ กล่าวคือ หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าปรากฏเหตุตามมาตรา 40 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ศาลมีอำนาจกำหนดคำบังคับได้เพียงมีคำสั่งให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการข้อพิพาทหมายเลขแดงที่ 86/2552 ระหว่างห้างหุ้นส่วนจำกัดนครหินอ่อน ผู้เรียกร้อง กับ จังหวัดพัทลุง ผู้คัดค้าน เท่านั้น การที่ผู้ร้อง ได้ยื่นคำร้องในข้อหาที่สอง ขอให้ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งให้ผู้คัดค้านที่ 1 และผู้คัดค้านที่ 2 ร่วมกันหรือแทนกันชำระเงินค่าปรับ จำนวน 12,850,321.25 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ตั้งแต่วันผิดนัด จนกว่าจะชำระเสร็จแก่ผู้ร้อง จึงเป็นการขอให้ศาลมีคำบังคับในส่วนที่คณะอนุญาโตตุลาการมิได้มีมติวินิจฉัยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องปฏิบัติ จึงเป็นคำขอที่ศาลไม่อาจบังคับให้เป็นไปตามมาตรา 40 คำฟ้องในข้อหาที่สองจึงเป็นคำฟ้องที่ศาลไม่อาจมีคำบังคับตามที่กำหนดในมาตรา 72 แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ ศาลปกครองจึงไม่อาจรับคำร้องในข้อหาที่สองไว้พิจารณาได้

ภาคผนวก ****

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.487/2557 (คดีบ่อนำบัดน้ำเสียคลองด่าน จ.สมุทรปราการ)

ผู้ร้องทั้งหกยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่อสำนักงานอนุญาตตุลาการเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2546 เป็นคดีข้อพิพาทหมายเลขดำที่ 50/2546 โดยอ้างว่า ผู้ร้องทั้งหกดำเนินงานตามสัญญาโครงการจัดการน้ำเสียพิพาทแล้วเสร็จไปประมาณร้อยละ 98 ของงานทั้งหมด แต่ปรากฏว่าผู้คัดค้าน (กรมควบคุมมลพิษ) กลับเพิกเฉยไม่ยอมชำระเงินค่างวดงานที่ 55 ถึงงวดงานที่ 58 ให้แก่ผู้ร้องทั้งหก ผู้ร้องทั้งหกจึงมีหนังสือบอกเลิกสัญญาและขอให้ ผู้คัดค้านชดใช้ค่าเสียหาย เป็นเงินค่างวดงาน ค่าเสียหายค่าประกันผลงาน และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน 4,983,342,383 บาท กับอีก 31,035,780 เหรียญสหรัฐ พร้อมทั้งดอกเบี้ยจากการผิดนัดชำระหนี้ค่างานในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงินจำนวน 4,424,099,982 บาท กับอีก 26,434,636 เหรียญสหรัฐ นับถัดจากวันเสนอข้อพิพาท เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ และค่าขาดประโยชน์อันพึงได้จากการประกอบกิจการของผู้ร้องทั้งหก เป็นเงิน 1,000,000,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับจากวันที่ยื่นคำเสนอข้อพิพาท จนกว่าจะชำระเสร็จ และขอให้คืนหนังสือค้ำประกันของธนาคารทั้งหมดทุกประเภทที่ผู้ร้องทั้งหกขอให้ ธนาคารเป็นผู้ออกเพื่อนำไปวางไว้กับผู้คัดค้านตามสัญญา และชำระค่าธรรมเนียมหนังสือค้ำประกัน ธนาคาร แทนผู้ร้องทั้งหกเป็นจำนวนเงิน 6,000,000 บาทต่อปี จนกว่าจะคืนหนังสือค้ำประกันของ ธนาคารทั้งหมดทุกประเภทให้แก่ผู้ร้องทั้งหก โดยค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ช้อนอนุญาตตุลาการ ตลอดจนค่าทนายความแทนผู้ร้องทั้งหก ซึ่งผู้คัดค้านได้ยื่นคำคัดค้านขอให้ คณะอนุญาตตุลาการยกคำเสนอข้อพิพาทของผู้ร้องทั้งหกและได้ยื่นข้อเรียกร้องแย้งว่า การที่ผู้คัดค้าน ตกลงทำสัญญากับผู้ร้องที่ 1 ถึงผู้ร้องที่ 5 ตามสัญญาจ้างเลขที่ 75/2540 ลงวันที่ 20 สิงหาคม 2540 เป็นการทำนิติกรรมโดยสำคัญผิดในตัวบุคคลซึ่งเป็นคู่กรณีแห่งนิติกรรมและสำคัญผิดในทรัพย์สินที่เป็น วัตถุแห่งนิติกรรม อันเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน สัญญาจ้าง ดังกล่าวจึงตกเป็นโมฆะ ไม่มีผลทางกฎหมายเสียเปล่ามาตั้งแต่ต้น ผู้ร้องที่ 1 ถึงผู้ร้องที่ 5 จึงต้องคืนเงิน ค่าที่ดิน ค่าจ้าง และค่าควบคุมงานตามสัญญาดังกล่าวให้แก่ผู้คัดค้าน เป็นเงิน 17,045,889,431.40 บาท และ 121,343,887.19 เหรียญสหรัฐ พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงินดังกล่าวนับแต่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2546 จนกว่าจะชำระเสร็จ หรือให้ชำระเงิน 4,852,220,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันยื่นข้อเรียกร้องแย้งจนกว่าจะชำระเสร็จแก่ผู้คัดค้าน ข้อพิพาทระหว่างผู้ร้องทั้งหกและ

**** โดยที่ก่อนหน้านี้มีประเด็นอันเป็นที่สนใจของสังคมเกี่ยวกับคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด ในคดีบ่อนำบัดน้ำเสียคลองด่าน ซึ่งข้อวิพากษ์วิจารณ์จำนวนหนึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากยังไม่เข้าใจรูปเรื่องอย่างเพียงพอว่าเป็นคดีที่มีการ ร้องขอให้ศาลเพิกถอนหรือขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาตตุลาการ ซึ่งได้มีคำชี้ขาดมาแล้วว่าให้ คู่สัญญาฝ่ายใดรับผิดชอบอย่างไร และการที่ศาลจะเข้าไปทบทวนตรวจสอบคำชี้ขาดฯ ก็จะทำให้เกิดความไม่แน่นอนแก่คู่สัญญา คู่สัญญาฝ่ายใดรับผิดชอบอย่างไร และการที่ศาลจะเข้าไปทบทวนตรวจสอบคำชี้ขาดฯ ก็จะทำให้เกิดความไม่แน่นอนแก่คู่สัญญา คู่สัญญาฝ่ายใดรับผิดชอบอย่างไร ผู้เขียนจึงได้นำมาสรุปไว้เป็นภาคผนวกเพื่อผู้ที่สนใจจะได้ศึกษาจากข้อมูลที่ถูกต้อง

ผู้คัดค้านดังกล่าวจึงเป็นการโต้แย้งระหว่างคู่สัญญาเกี่ยวกับข้อกำหนดในสัญญาหรือเกี่ยวกับการปฏิบัติตามสัญญาที่สามารถเสนอต่อคณะอนุญาโตตุลาการเพื่อพิจารณาชี้ขาดได้ตามนัยข้อ 67 ของสัญญาจ้าง โดยคณะอนุญาโตตุลาการได้กำหนดประเด็นข้อพิพาท ดังนี้ 1. สัญญาพิพาท เป็นโมฆะหรือไม่ 2. สัญญาตั้งอนุญาโตตุลาการเป็นโมฆะ และข้อเรียกร้องอยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือไม่ 3. บันทึกข้อตกลง MOA มีผลใช้บังคับหรือไม่ 4. ฝ่ายใดเป็นฝ่ายผิดสัญญา และ 5. ผู้คัดค้านจะต้องชำระค่าจ้างและค่าเสียหายตามข้อเรียกร้อง และผู้เรียกร้องจะต้องคืนเงินหรือใช้ค่าเสียหายตามข้อเรียกร้องแก่ผู้คัดค้านหรือไม่ คณะอนุญาโตตุลาการได้วินิจฉัยในประเด็นที่หนึ่งและที่สองว่า ข้อพิพาทแห่งคดีไม่กระทบถึงข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ กรณีไม่อาจนำมาตรา 24 แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาใช้บังคับแก่คดีนี้ได้ นอกจากนี้ คณะอนุญาโตตุลาการได้พิจารณาความจากพยานผู้เรียกร้องว่า กิจการร่วมค้า อ. ไม่ได้มีการจดทะเบียนต่อกระทรวงพาณิชย์ จึงมีผลเท่ากับตกลงทำกิจการร่วมค้าในลักษณะห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีได้จดทะเบียน ดังนั้น ข้อที่ผู้คัดค้านอ้างว่า การที่ผู้คัดค้านเข้าทำสัญญา เกิดจากความสำคัญผิดว่ามีบริษัท น. เป็นผู้ร่วมในกิจการร่วมค้า และการที่บริษัท น. ถอนตัวไป จึงทำให้ฝ่ายผู้คัดค้านได้เข้าทำสัญญาโดยสำคัญผิดในตัวบุคคลจึงไม่เกิดขึ้น ประเด็นที่สาม พิจารณาว่า หลังจากมีการทำบันทึกข้อตกลง MOA แล้ว ไม่ปรากฏว่ามีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งดำเนินการทำความตกลงกันต่อไป เป็นดังนี้ บันทึกข้อตกลง MOA จึงไม่เกิดผลแก่ฝ่ายใด สำหรับประเด็นที่สี่และที่ห้า เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องทั้งหกได้ส่งมอบงานตามสัญญาางวดงานที่ 55 ที่ 56 ที่ 57 และที่ 58 แก่ผู้คัดค้านแล้วจริง เมื่อผู้คัดค้านไม่จ่ายค่าางวดงานให้แก่ผู้ร้องทั้งหก ผู้คัดค้านจึงตกเป็นฝ่ายผิดสัญญาต้องรับผิดชอบใช้ค่าางวดงานตามสัญญาให้แก่ผู้ร้อง แต่ส่วนที่ผู้ร้องทั้งหกอ้างว่าผู้คัดค้านผิดสัญญาอีกหลายประการนั้น ไม่ปรากฏว่าผู้ร้องทั้งหกได้กล่าวอ้างว่า ผู้คัดค้านผิดสัญญาเรื่องใดบ้าง คงรับฟังได้ว่าผู้คัดค้านผิดสัญญาไม่จ่ายค่าางวดงานที่ 55 ที่ 56 ที่ 57 และที่ 58 เท่านั้น เมื่อผู้คัดค้านเป็นฝ่ายผิดสัญญา กรณีจึงไม่ต้องวินิจฉัยคำคัดค้านในส่วนข้อเรียกร้องแย้งของผู้คัดค้าน คณะอนุญาโตตุลาการจึงมีคำชี้ขาดให้ผู้คัดค้านชำระเงินค่าจ้าง ค่าเสียหาย รวมดอกเบี้ยตามข้อเรียกร้องเป็นเงิน 4,983,342,383 บาท 31,035,780 เหรียญสหรัฐ ให้แก่ผู้เรียกร้อง พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี ของเงิน 4,424,099,982 บาท กับอีก 26,434,636 เหรียญสหรัฐ นับตั้งแต่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2546 เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ และคืนหนังสือค้ำประกัน พร้อมค่าธรรมเนียม และค่าธรรมเนียมแทนผู้เรียกร้องเป็นเงิน 6,000,000 บาท จนกว่าจะคืนหนังสือค้ำประกันให้ผู้เรียกร้อง ข้อเรียกร้องนอกจากนี้ให้ยก และให้ยกข้อเรียกร้องแย้ง ต่อมา เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2554 ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องขอให้คณะอนุญาโตตุลาการแก้ไขคำชี้ขาด และผู้คัดค้านมีคำร้องลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2554 คัดค้านการแก้ไขคำชี้ขาด คณะอนุญาโตตุลาการพิจารณาแล้วมีคำสั่งลงวันที่ 3 มีนาคม 2554 ให้แก้ไขคำชี้ขาด ซึ่งมีสาระสำคัญว่า แก้ไขข้อความเดิมที่ว่า “เป็นเงิน 6,000,000 บาท” เป็น “เป็นเงิน 6,000,000 บาท ต่อปี” โดยสถาบันอนุญาโตตุลาการได้แจ้งคำสั่งดังกล่าวให้ผู้คัดค้านทราบแล้ว ผู้ร้องทั้งหกจึงมีหนังสือลงวันที่ 31 มีนาคม 2554 แจ้งให้ผู้คัดค้านปฏิบัติตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ แต่ผู้คัดค้านได้มีหนังสือลงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2554 ถึงผู้ร้องทั้งหกแจ้งปฏิเสธทางปฏิบัติตามคำชี้ขาดดังกล่าว

ผู้ร้องทั้งหกจึงฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งบังคับตามคำชี้ขาดของ คณะอนุญาโตตุลาการข้อพิพาทหมายเลขดำที่ 50/2546 หมายเลขแดงที่ 2/2554 ลงวันที่ 12 มกราคม 2554 ขณะเดียวกันผู้คัดค้านก็ได้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง โดยมีคำขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่ง เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการดังกล่าว

เห็นว่า โดยที่ผู้คัดค้านได้อุทธรณ์ในส่วน of ขั้นตอนการแต่งตั้ง คณะอนุญาโตตุลาการว่าเป็นการดำเนินการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จากกรณีที่ผู้ร้องทั้งหกมีคำขอให้ ศาลแพ่งตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายผู้คัดค้านทั้งที่คดีนี้เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ซึ่งต้องอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง คดีจึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาในเบื้องต้นว่า การแต่งตั้ง คณะอนุญาโตตุลาการในกรณีนี้เป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องทั้งหกมีหนังสือ ลงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2547 ขอให้ผู้คัดค้านตั้งอนุญาโตตุลาการภายใน 30 วัน นับจากวันที่ได้รับหนังสือแต่เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วผู้คัดค้านไม่แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายตน ผู้ร้องทั้งหกจึงขอขอยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการแทนผู้คัดค้านตามมาตรา 18 วรรคหนึ่ง (2) แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ซึ่งผู้ร้องก็ได้ดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่ง ตามคดีหมายเลขดำที่ 1676/2547 เพื่อขอให้ดำเนินการดังกล่าว โดยศาลแพ่งเห็นควรตั้งนาย ค. เป็นอนุญาโตตุลาการฝ่ายผู้คัดค้าน และให้มีหนังสือสอบถามความยินยอมจากบุคคลดังกล่าว และเมื่อ สถาบันอนุญาโตตุลาการมีหนังสือยินยอมเป็นอนุญาโตตุลาการของนาย ค. นำส่งศาล ศาลจึงมีคำสั่ง แต่งตั้งนาย ค. เป็นอนุญาโตตุลาการฝ่ายผู้คัดค้าน ซึ่งผู้คัดค้านได้อุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นดังกล่าว โดยศาลฎีกาได้มีคำพิพากษายืนตามคำพิพากษาของศาลแพ่งตามคำพิพากษาที่ 4897/2551 ซึ่งผู้ร้อง ทั้งหกและผู้คัดค้านในฐานะคู่ความยอมต้องผูกพัน ในผลแห่งคำพิพากษาดังกล่าวตามนัยมาตรา 145 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง นอกจากนี้ ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้คัดค้านมีโอกาที่จะโต้แย้งเขตอำนาจศาลมาตั้งแต่ต้น ตามมาตรา 10 แห่ง พ.ร.บ. ว่าด้วยการชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 แต่ผู้คัดค้านก็ได้ดำเนินการแต่อย่างใด ดังนั้น การที่ผู้ร้องทั้งหกและศาลแพ่งเห็นว่า คดีดังกล่าวอยู่ในเขตอำนาจของศาลแพ่ง และได้มีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการไปตามขั้นตอนของ กฎหมาย วิธีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการดังกล่าวจึงถึงที่สุดและชอบด้วยมาตรา 18 แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 แล้ว แม้ต่อมาผู้ร้องทั้งหกจะนำคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ดังกล่าวมาร้องขอให้ศาลปกครองบังคับ เนื่องด้วยคดีนี้เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ก็ไม่มีผล ทำให้ขั้นตอนการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการดังกล่าวที่สมบูรณ์ต้องเสียไป ดังนั้น การแต่งตั้ง คณะอนุญาโตตุลาการในกรณีนี้จึงชอบแล้ว

คดีมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยต่อไปว่า คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ สถาบัน อนุญาโตตุลาการ สำหรับระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม ข้อพิพาทหมายเลขดำที่ 50/2546 หมายเลขแดงที่ 2/2554 ลงวันที่ 12 มกราคม 2554 เป็นคำชี้ขาดที่ศาลปกครองเพิกถอนได้ หรือไม่ เห็นว่า จากข้อวินิจฉัยตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการดังกล่าว ตามประเด็นที่หนึ่งและ ที่สอง เมื่อมาตรา 24 แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติให้ถือว่าข้อสัญญา

อนุญาโตตุลาการเป็นข้อสัญญาแยกต่างหากจากสัญญาหลัก คำวินิจฉัยของคณะอนุญาโตตุลาการที่ว่าสัญญาหลักเป็นโมฆะหรือไม่สมบูรณ์จะไม่กระทบกระเทือนถึงข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ จึงเป็นกรณีที่คณะอนุญาโตตุลาการได้วินิจฉัยในประเด็นดังกล่าวตามบทบัญญัติที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว ข้อวินิจฉัยดังกล่าวจึงไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามมาตรา 40 วรรคสาม (2) (ข) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ส่วนข้อโต้แย้งของผู้คัดค้านกรณีความเป็นโมฆะกรรมของสัญญาที่พิพาทเนื่องจากการสำคัญผิด ในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรมโดยสำคัญผิดในตัวบุคคลและสำคัญผิดในทรัพย์สินที่เป็นวัตถุแห่งนิติกรรม รวมทั้งกรณีการทำสัญญาขัดต่อมติคณะรัฐมนตรี นั้น เห็นว่ากรณีการสำคัญผิดในตัวบุคคลซึ่งเป็นคู่สัญญา อันได้แก่ บริษัท น. นั้น เมื่อพิจารณาหนังสือลงวันที่ 28 กรกฎาคม 2540 ที่ผู้คัดค้านได้กล่าวอ้างว่าเป็นหนังสือที่ บริษัท ย. ซึ่งเป็นบริษัทแม่ของบริษัท น. แจกกับผู้ร้องที่ 1 ขอให้เพิกถอนหนังสือมอบอำนาจและจะไม่รับผิดชอบใดๆ ต่อผลอันเนื่องมาจากการใช้หนังสือมอบอำนาจตั้งแต่วันที่ 28 กรกฎาคม 2540 เป็นต้นไปแล้ว ปรากฏว่าหนังสือดังกล่าวมีข้อความที่ระบุต่อมาว่า บริษัทยังคงต้องการที่จะเข้าร่วมเป็นคู่สัญญาในโครงการดังกล่าวต่อไป โดยต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขบางประการของสัญญา และหากสัญญาได้รับการแก้ไขด้วยความเห็นพ้องต้องกันแล้ว บริษัทมีความยินดีที่จะดำเนินการให้ หนังสือมอบอำนาจฉบับดังกล่าวมีผลบังคับใช้หรือจัดให้มีหนังสือมอบอำนาจใหม่ กรณีจึงรับฟังได้ว่า ณ วันที่ 28 กรกฎาคม 2540 ยังไม่มีการเพิกถอนหนังสือมอบอำนาจของตัวแทนบริษัท น. แต่เป็นการต่อรองเพื่อให้มีการแก้ไขสัญญาระหว่างผู้ร้องที่ 1 ถึงผู้ร้องที่ 5 กับบริษัท น. ซึ่งสอดคล้องกับหนังสือฉบับลงวันที่ 30 กันยายน 2540 ซึ่งบริษัท จ. ได้มีถึงผู้ร้องที่ 1 กรณีการหาข้อยุติปัญหากระหว่างผู้ร้องที่ 1 ถึงผู้ร้องที่ 5 กับบริษัท น. โดยจะไม่ถือว่าวันที่ 1 ตุลาคม 2540 เป็นวันสิ้นสุดสัญญาระหว่างผู้ร้องที่ 1 ถึงผู้ร้องที่ 5 กับบริษัท น. ฉะนั้น ณ วันที่ 30 กันยายน 2540 ซึ่งเป็นระยะเวลาภายหลังการทำสัญญาโครงการบ่าบัดน้ำเสียดังกล่าว บริษัท น. ยังคงมีสถานะเป็นคู่สัญญากับผู้คัดค้านโดยชอบ ประกอบกับเมื่อบริษัท น. ต้องการที่จะถอนตัวจากโครงการดังกล่าวทางผู้คัดค้านได้ยินยอมให้ผู้ร้องที่ 1 ถึงผู้ร้องที่ 5 หาบริษัทที่จะมาแทนที่บริษัท น. ผู้ร้องที่ 1 ถึงผู้ร้องที่ 5 จึงได้เสนอผู้ร้องที่ 6 เข้ามาแทนที่ โดยอธิบดีของผู้คัดค้านได้มีหนังสือลงวันที่ 25 พฤษภาคม 2543 แจ้งยินยอมให้ผู้ร้องที่ 6 เข้ามาแทนที่บริษัทดังกล่าวได้ ข้อเท็จจริงจึงรับฟังไม่ได้ว่าผู้ร้องที่ 1 ถึงผู้ร้องที่ 5 ได้ปกปิดข้อเท็จจริง อันมีผลทำให้ผู้คัดค้านต้องสำคัญผิดในตัวบุคคล ซึ่งเป็นคู่สัญญาแต่อย่างใด ข้อกล่าวอ้างของผู้คัดค้านฟังไม่ขึ้น สำหรับกรณีการสำคัญผิดในทรัพย์สินที่เป็นวัตถุแห่งนิติกรรม อันได้แก่ที่ดินสำหรับใช้ในโครงการ นั้น เห็นว่า กรณีนี้สืบเนื่องมาจากการที่ผู้คัดค้านมีประกาศลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2539 เชิญชวนผู้สนใจยื่นเอกสารแสดงคุณสมบัติเบื้องต้นเพื่อขายที่ดินให้แก่ผู้คัดค้านสำหรับใช้ในโครงการออกแบบรวมก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย เขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ โดยในเบื้องต้นมีผู้ยื่นแสดงความจำนงเสนอขายที่ดินในฝั่งตะวันออก จำนวน 6 ราย และฝั่งตะวันตกจำนวน 2 ราย หลังจากนั้น เมื่อได้มีการตกลงทำสัญญาจ้างดำเนินงานตามสัญญาโครงการบำบัดน้ำเสียฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกของจังหวัดสมุทรปราการ ตามสัญญาเลขที่ 75/2540 ลงวันที่ 20 สิงหาคม 2540 โดยสัญญาได้กำหนดให้ผู้ร้องทั้งหมดต้องโอนที่ดินจำนวนไม่น้อยกว่า 1,900 ไร่

ในราคาตามสัญญาในวงเงิน 1,956,600,000 บาท ให้แก่ผู้คัดค้านภายใน 6 เดือน นับแต่วันลงนามในสัญญาโดยกำหนดให้โอนตรงจากเจ้าของที่ดินมายังผู้คัดค้าน โดยผู้ร้องทั้งหกได้พิจารณาเลือกที่ดินซึ่งมีชื่อบริษัท ค. เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ เนื่องจากที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินที่ผ่านคุณสมบัติตามประกาศของผู้คัดค้านและมีความเหมาะสมทางด้านวิศวกรรมที่จะต้องวางท่อผ่านลงทะเล เพื่อปล่อยน้ำที่บำบัดแล้ว ผู้ร้องที่ 1 ถึงผู้ร้องที่ 5 จึงได้เลือกที่ดินแปลงดังกล่าว ฉะนั้น เมื่อที่ดินที่พิพาทเป็นที่ดินที่ผู้คัดค้านได้พิจารณาคุณสมบัติเบื้องต้นตามที่ได้มีประกาศเชิญชวนไว้ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนที่ผู้ร้องที่ 1 ถึงผู้ร้องที่ 5 จะเข้าทำสัญญากับผู้คัดค้าน เมื่อมีความผิดพลาดที่เกิดแก่เอกสารสิทธิในที่ดินที่พิพาทจึงไม่ใช่ความผิดของผู้ร้องทั้งหก กรณีจึงหาใช่การสำคัญผิด ในทรัพย์สินที่เป็นวัตถุแห่งนิติกรรมที่จะมีผลให้สัญญาเป็นโมฆะแต่อย่างใด ส่วนข้อโต้แย้งที่ว่า การทำสัญญาที่พิพาทขัดต่อมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดให้ต้องทำสัญญาก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียเป็น 2 สัญญา แต่ปรากฏว่ามีการทำสัญญาโครงการบำบัดน้ำเสียฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก เพียงสัญญาเดียว นั้น เห็นว่า ในกรณีนี้คณะรัฐมนตรีได้มีมติตั้งแต่ก่อนการประกวดราคาการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีจึงเป็นหน้าที่ของผู้คัดค้านที่จะต้องถือปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวจึงมิได้มีผลผูกพันผู้ร้องที่ 1 ถึงผู้ร้องที่ 5 แต่อย่างใด ประกอบกับในขั้นตอนการประกวดราคา ได้มีข้อกำหนดในเอกสารประกวดราคาให้ยื่นข้อเสนอสำหรับฝั่งตะวันออกเพียงฝั่งเดียว หรือข้อเสนอที่เป็นระบบรวมฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก เมื่อสัญญาที่พิพาทเป็นสัญญาที่ครอบคลุมถึงการดำเนินการระบบบำบัดน้ำเสียทั้งฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกตามที่เอกสารประกวดราคากำหนดไว้แล้ว การจัดทำสัญญาดังกล่าวจึงชอบแล้ว ดังนั้น ข้อโต้แย้งของผู้คัดค้านกรณีความเป็นโมฆะกรรมของสัญญาที่พิพาทจึงไม่อาจรับฟังได้ และกรณีการโต้แย้งความเป็นโมฆะกรรมของสัญญาพิพาท ก็ไม่กระทบกระเทือนถึงข้อสัญญาอนุญาตโตะตุลาการที่จะมีผลให้สัญญาอนุญาตโตะตุลาการต้องตกไปด้วยตามนัยมาตรา 24 แห่ง พ.ร.บ. อนุญาตโตะตุลาการ พ.ศ. 2535 คณะอนุญาตโตะตุลาการยังคงมีอำนาจวินิจฉัยประเด็นพิพาทภายในขอบเขตอำนาจของตนได้

สำหรับประเด็นที่สาม เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า หลังจากการทำบันทึกข้อตกลง MOA แล้ว ไม่ปรากฏว่าได้มีการดำเนินการตามข้อตกลงดังกล่าว จนกระทั่งผู้คัดค้านได้บอกเลิกสัญญากับผู้ร้องทั้งหก ฉะนั้น บันทึกข้อตกลง MOA ดังกล่าว จึงยังไม่มีผลเป็นการยุติข้อพิพาทระหว่างผู้ร้องทั้งหกกับผู้คัดค้านได้ อันเป็นกรณีที่การยุติข้อพิพาทระหว่างผู้ร้องทั้งหกและผู้คัดค้านไม่สามารถดำเนินการโดยการยื่นข้อพิพาทไปยังวิศวกรและไม่สามารถยุติข้อพิพาทอย่างฉันทันทีมิตราได้ตาม ข้อ 67.1 และข้อ 67.2 ของสัญญาจ้าง ซึ่งทั้งฝ่ายผู้ร้องและผู้คัดค้านสามารถนำข้อพิพาทดังกล่าวเสนอต่อคณะอนุญาตโตะตุลาการได้ตามนัยข้อ 67.3 ของสัญญาพิพาทที่กำหนดให้การยุติข้อพิพาทจะต้องยุติในที่สุดภายใต้กฎอนุญาตโตะตุลาการของสถาบันอนุญาตโตะตุลาการ กระทรวงยุติธรรม เมื่อไม่มีฝ่ายใดนำข้อพิพาทตามข้อตกลงดังกล่าวเสนอต่อคณะอนุญาตโตะตุลาการ บันทึกข้อตกลง MOA จึงย่อมไม่เกิดผลแก่ฝ่ายใดตั้งที่คณะอนุญาตโตะตุลาการได้วินิจฉัยไว้แล้ว คำชี้ขาดในประเด็นดังกล่าว จึงอยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาตโตะตุลาการและไม่เกินขอบเขตแห่งข้อตกลงในการเสนอข้อพิพาท ต่ออนุญาตโตะตุลาการตามมาตรา 40 วรรคสาม (1) (ง) แห่ง พ.ร.บ. อนุญาตโตะตุลาการ พ.ศ. 2545

สำหรับประเด็นที่สี่และที่ห้า ซึ่งคณะอนุญาโตตุลาการได้วินิจฉัยให้ผู้คัดค้านชำระเงินค่าจ้าง ค่าเสียหาย รวมดอกเบี้ย รวมถึงการคืนหนังสือค้ำประกันพร้อมชำระค่าธรรมเนียมแทนผู้ร้องทั้งหมดนั้น โดยในกรณีนี้ผู้คัดค้านได้อุทธรณ์ว่า คณะอนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาดโดยมิได้ระบุเหตุผลแห่งการวินิจฉัยไว้โดยชัดแจ้ง เห็นว่า ผู้ร้องทั้งหมดได้มีคำขอให้คณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาดให้ผู้คัดค้านชำระเงินดังกล่าว ค่าเสียหายรวมดอกเบี้ย รวมถึงการคืนหนังสือค้ำประกันพร้อมชำระค่าธรรมเนียมแทนผู้ร้องด้วย ซึ่งเมื่อคณะอนุญาโตตุลาการได้รับฟังข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติแล้วว่า ผู้ร้องทั้งหมดได้ส่งมอบงานตามสัญญางวดงานที่ 55 ที่ 56 ที่ 57 และที่ 58 แก่ผู้คัดค้านแล้ว เมื่อผู้คัดค้านไม่จ่ายค่างวดงานดังกล่าวให้แก่ผู้ร้องทั้งหมดผู้คัดค้านจึงตกเป็นฝ่ายผิดสัญญาและต้องรับผิดชอบใช้ค่างวดงานตามสัญญาให้แก่ผู้ร้องตามนัยข้อ 69.1 ของสัญญาจ้าง กรณีจึงเป็นการระบุเหตุผลแห่งการวินิจฉัยข้อเรียกร้องไว้โดยชัดแจ้ง อีกทั้งเป็นการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทซึ่งอยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการและไม่เกินคำขอของคู่พิพาทตามมาตรา 37 วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 แล้ว

สำหรับกรณีการแก้ไขคำชี้ขาดตามคำสั่งของอนุญาโตตุลาการ ฉบับลงวันที่ 3 มีนาคม 2554 แก้ไขข้อความเดิมที่ว่า “เป็นเงิน 6,000,000 บาท” เปลี่ยนเป็น “เป็นเงิน 6,000,000 บาท ต่อปี” นั้น เห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องทั้งหมดยื่นคำร้องขอให้ ผู้คัดค้านชำระค่าธรรมเนียมสำหรับหนังสือค้ำประกันปีละ 6,000,000 บาท จนกว่าจะส่งมอบต้นฉบับหนังสือค้ำประกันแก่ธนาคารผู้ออกหนังสือ และคณะอนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาดในส่วนนี้ว่า ผู้ร้องทั้งหมดได้ส่งมอบงานตามสัญญาให้แก่ฝ่ายผู้คัดค้านแล้ว เมื่อผู้คัดค้านไม่จ่ายค่างวดงานให้แก่ผู้ร้องทั้งหมด ผู้คัดค้านจึงเป็นฝ่ายผิดสัญญาจึงต้องรับผิดชอบในค่างวดงานตามสัญญาให้แก่ผู้ร้องทั้งหมด ซึ่งต้องรวมถึงการคืนหนังสือค้ำประกันตามสัญญาดังกล่าวด้วย จึงเห็นได้ว่าคณะอนุญาโตตุลาการ มีเจตนาจะให้ผู้คัดค้านชำระค่าธรรมเนียมหนังสือค้ำประกันแทนผู้ร้องทั้งหมดจนกว่าจะคืนหนังสือค้ำประกันให้แก่ธนาคารตามคำขอของผู้ร้องทั้งหมดเมื่อคณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาด ให้ผู้คัดค้านคืนหนังสือค้ำประกัน พร้อมค่าธรรมเนียมแทนผู้ร้องทั้งหมดเป็นเงิน 6,000,000 บาท จนกว่าจะคืนหนังสือค้ำประกันให้ผู้ร้องทั้งหมด จึงเป็นข้อผิดพลาดหรือมีการพิมพ์ที่ผิดพลาดหรือมีข้อผิดพลาดเล็กน้อยในคำชี้ขาดที่คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจออกคำสั่งแก้ไขคำชี้ขาดดังกล่าวได้ตามมาตรา 39 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545

ส่วนอุทธรณ์ของผู้คัดค้านที่อ้างว่า ผู้คัดค้านสมควรต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล นั้น เห็นว่า เมื่อผู้คัดค้านได้ยื่นฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ผู้คัดค้านจึงต้องชำระค่าธรรมเนียมศาลในอัตราตามตาราง 1 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ตามนัยมาตรา 45 วรรคสี่ แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ อย่างไรก็ตาม โดยที่อนุญาโตตุลาการได้มีคำชี้ขาดให้ผู้คัดค้านชำระเงินค่าจ้าง ค่าเสียหาย รวมดอกเบี้ยตามข้อเรียกร้องเป็นเงิน 4,983,342,383 บาท กับอีก 31,035,780 เหรียญสหรัฐ ให้แก่ผู้ร้องทั้งหมด พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี ของเงินจำนวน 4,424,099,982 บาท กับอีก 26,434,636 เหรียญสหรัฐ นับตั้งแต่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2546 เป็นต้นไป จนกว่าจะชำระเสร็จ ซึ่งในการคำนวณค่าธรรมเนียมศาลในคดีนี้ ศาลปกครองชั้นต้นได้นำยอดเงิน

ดังกล่าวคิดเป็นเงินทุนทรัพย์จำนวน 5,925,989,809.09 บาท โดยมีได้นำดอกเบีย้นับตั้งแต่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2546 จนถึงวันที่ 12 เมษายน 2554 ซึ่งเป็นวันฟ้องคดีมาคำนวณทุนทรัพย์ และได้เก็บเงินค่าธรรมเนียมศาลเป็นเงินจำนวน 11,848,915 บาท จึงเห็นว่าไม่ถูกต้อง โดยจากการตรวจสอบอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินต่างประเทศจากธนาคารแห่งประเทศไทย ณ วันที่ 12 เมษายน 2554 อันเป็นวันยื่นฟ้องคดีมีอัตราขายถัวเฉลี่ยของสกุลเงินเหรียญสหรัฐเป็นเงินจำนวน 30.3095 บาท เมื่อคำนวณกับเงินที่ศาลปกครองชั้นต้นกำหนดให้จำนวน 31,035,780 เหรียญสหรัฐ สามารถคิดเป็นเงินไทยได้ 940,678,973.91 บาท ดังนั้น เมื่อรวมจำนวนเงินทั้งหมด พร้อมดอกเบีย้อัตรา 7.5 ต่อปี ของเงินจำนวน 4,424,099,982 บาท กับอีก 26,434,636 เหรียญสหรัฐ (สามารถคิดเป็นเงินไทยได้ 801,220,599.84 บาท) นับตั้งแต่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2546 ถึงวันที่ยื่นคำฟ้อง คิดเป็นดอกเบีย้อัตรา 7.5 ต่อปี จำนวน 3,182,434,973.56 บาท ซึ่งสามารถคำนวณเป็นทุนทรัพย์ได้เป็นเงินทั้งสิ้น 9,106,456,330.47 บาท และคำนวณเป็นค่าธรรมเนียมศาลในการยื่นคำร้องและคำอุทธรณ์ได้เป็นเงิน 9,106,456 บาท ค่าธรรมเนียมศาลในศาลปกครองชั้นต้นและในชั้นอุทธรณ์ จึงมีส่วนที่เกินรวมสองชั้นศาลเป็นเงิน 5,484,918 บาท ผู้คัดค้านจึงชอบที่จะได้รับคืน เงินจำนวนดังกล่าว นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้คัดค้านตั้งข้อสังเกตในกระบวนการพิจารณาของศาลปกครองชั้นต้น ทั้งในส่วนของระยะเวลาการพิจารณาคดีและการเรียกเอกสารพยานหลักฐานสำหรับประกอบการพิจารณาคดี นั้น เห็นว่า ตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ฯ ว่าด้วยวิธีพิจารณา คดีปกครอง พ.ศ. 2543 ได้กำหนดให้ตุลาการเจ้าของสำนวนชอบที่จะแสวงหาข้อเท็จจริงจากคำฟ้อง คำให้การ คำคัดค้านคำให้การ และคำให้การเพิ่มเติม ทั้งนี้ ตามที่เห็นเป็นการยุติธรรม ซึ่งในคดีนี้ศาลปกครองชั้นต้นได้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นตอนดังกล่าวครบถ้วน โดยใช้ระยะเวลาตั้งแต่การยื่นคำร้องจนกระทั่งศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษาถึงเกือบ 2 ปี กรณีจึงไม่เป็นข้อพิพาทว่าศาลปกครองชั้นต้นได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยรีบด่วน จึงเป็นการให้เสียความยุติธรรมแต่อย่างใด สำหรับการเรียกเอกสารพยานหลักฐาน นั้น ตามระเบียบดังกล่าว ข้อ 50 วรรคหนึ่ง ได้กำหนดให้การพิจารณาพิพากษาคดี ศาลมีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสม ในการนี้ ศาลอาจแสวงหาข้อเท็จจริงจากพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือพยานหลักฐานอื่น นอกเหนือจากพยานหลักฐานของคู่กรณีปรากฏในคำฟ้อง คำให้การ คำคัดค้านคำให้การ หรือคำให้การเพิ่มเติม ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเช่นว่านั้น ศาลอาจดำเนินการตามที่กำหนดในส่วนนี้ หรือตามที่เห็นสมควร ซึ่งคดีนี้ผู้ร้องทั้งหกและผู้คัดค้านต่างก็ได้นำเสนอเอกสารพยานหลักฐานแก่ศาลเพียงพอที่ศาลจะสามารถดำเนินกระบวนการและมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว รวมถึงเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับสำนวนของสถาบันอนุญาโตตุลาการ ซึ่งในสำนวนคดีของศาลปกครองชั้นต้นได้ปรากฏทั้งข้อเรียกร้องของผู้ร้องทั้งหก คำคัดค้านและข้อเรียกร้องแย้งของผู้คัดค้าน และคำแก้ข้อเรียกร้องแย้ง ซึ่งมีสาระสำคัญครบถ้วนแล้ว ข้อกล่าวอ้างของผู้คัดค้านในประเด็นนี้จึงไม่อาจรับฟังได้ ดังนั้น คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการดังกล่าวจึงไม่มีเหตุให้เพิกถอนตามมาตรา 40 วรรคสาม แห่ง พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ศาลจึงไม่อาจเพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ สถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักกระับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม ข้อพิพาทหมายเลขดำที่ 50/2546

หมายเลขแดงที่ 2/2554 ลงวันที่ 12 มกราคม 2554 ได้ การที่ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาให้บังคับตาม คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ข้อพิพาทหมายเลขดำที่ 50/2546 หมายเลขแดงที่ 2/2554 ลงวันที่ 12 มกราคม 2554 ทั้งนี้ ให้ผู้คัดค้านชำระเงินให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน นับแต่วันที่คดีถึงที่สุด ให้คืน ค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมดแก่ผู้ร้องทั้งหก และให้ยกคำร้องของผู้คัดค้าน นั้น ศาลปกครองสูงสุด เห็นฟ้องด้วย

พิพากษายืนตามคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น และให้คืนค่าธรรมเนียมศาล ทั้งในชั้นศาลปกครองชั้นต้นและในชั้นอุทธรณ์ซึ่งชำระไว้เกินให้แก่ผู้คัดค้านเป็นเงิน 5,484,918 บาท

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาลปกครอง
ในส่วนที่เกี่ยวกับการอนุญาตตุลาการ

โดย

บุญอนันต์ วรรณพานิชย์
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

เอกสารวิชาการฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอในการสัมมนา
เพื่อการพัฒนางานอนุญาตตุลาการ
เรื่อง “ศาลกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาชั้นอนุญาตตุลาการ”
จัดโดยสำนักอนุญาตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม วันที่ 26 สิงหาคม 2559